

Forespørgsel [om den fremtidige udvikling på arbejdsmiljøområdet] af Mimi Stilling Jakobsen (CD) m.fl.:

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om den fremtidige udvikling på arbejdsmiljøområdet?«

(Forespørgsel nr. F 7. Anmeldt 4/2 82. Fremme af forespørgslen vedtaget 10/2 82).

Begrundelse

Mimi Stilling Jakobsen (CD):

Der er især tre grunde til, at centrum-demokraterne har ønsket denne debat i dag om udviklingen på arbejdsmiljøområdet.

Den første er, at de økonomiske konsekvenser af denne lovgivning og dens udmøntning i bekendtgørelser har fået en stigende betydning i de senere år, hvor man jo i øvrigt er enig om, at det, det drejer sig om, er at holde erhvervslivets omkostninger nede og desuden at holde igen på de offentlige udgifter.

Hvis man har et regnestykke, der bare løseligt ser sådan ud, at hovedbekendtgørelsen om arbejdsstedets indretning kan komme til at koste omkring 30 mia kr., at hovedbekendtgørelsen om stoffer og materialer ved sin ikrafttræden kan komme til at koste omkring 300 mill. kr. og pr. år 40 mill. kr., at støjbekendtgørelsen kommer til at koste oppe i nærheden af 9 mia kr., at elevatorbekendtgørelsen kommer til at koste 300 mill. kr., kloakbekendtgørelsen 500 mill. kr., bedrifts-sundhedstjenesten, bare på det nuværende niveau, 100 mill. kr. om året og § 9-kurser 20 mill. kr. plus den tabte arbejdsfortjeneste, så tror jeg, man kan danne sig et indtryk af, at dette er noget, der kan få nogle erhvervs virksomheder til at mene, at det, de eventuelt måtte komme til at betale i en ekstra dyrtidsportion eller lidt ekstra lønforhøjelser, vil blegne sammenlignet med de beløb, der kan blive påført dem ved denne lovgivning.

Den anden grund er, at der hersker en betydelig usikkerhed på dette område hos alle kategorier af brugere. Hvad er der overhovedet hjemmel til ifølge loven? Hvad er påbud, hvad er kun en vejledning, og hvad er bekendtgørelser? Hvad skal man rette sig efter, hvor langt kan man gå, og hvor meget kan man kræve? Og så alle disse eksempler, som det er føjet med i den senere tid i pres-

sen: er det virkelig rigtigt, kan det virkelig være rigtigt, at osv.?

Og den tredje grund til, at vi har ønsket debatten, er, at miljøloven indeholder en lang række bemyndigelser til ministeren, hvoraf en del er udmøntet i hovedbekendtgørelser, og det er jo ikke få bekendtgørelser og vejledninger i det hele taget, der er sendt ud i den forløbne tid. Der resterer stadig væk vigtige hovedbekendtgørelser, som endnu ligger til overvejelse hos arbejdsministeren, og derfor må det være rimeligt, at folketinget holdet et vågent øje med, hvad der sker på dette område, jfr. også hvad jeg sagde om de økonomiske følger for brugerne.

Man kunne af og til, når man læser disse eksempler – lad dem så være rigtige eller forkerte, holdbare eller ikke holdbare – fristes til at tro, at det, ministeren eller de, der administrerer lovene, i virkeligheden ønskede, var en lov, der bare sagde: alt arbejde er forbudt, men ministeren kan, når særlige forhold taler for det, dispensere fra denne regel.

Besvarelse

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Inden jeg går over til at besvare forespørgslen, vil jeg gerne knytte nogle enkelte bemærkninger til den motivering, vi netop har hørt.

En ting var jo karakteristisk for fru Mimi Stilling Jakobsens indlæg: ikke ét ord om hensynet til menneskers arbejdsmiljø i det daglige. Ikke ét eneste ord om de tusindvis af menneskelige tragedier, der er opstået som følge af dårligt arbejdsmiljø. Ikke ét ord om baggrunden for, at arbejdsmarkedets parter i begyndelsen af 1970'erne satte sig sammen og udarbejdede et forslag til en ny arbejdsmiljølov. Ikke ét ord om baggrunden for, at et stort flertal her i tinget – jeg indrømmer, at det var, før fru Mimi Stilling Jakobsen blev medlem – bakkede op bag den enige indstilling fra arbejdsmarkedets parter. Ikke ét ord om, at man i sin tid valgte at udforme den nye arbejdsmiljølov som en rammelov, fordi både arbejdsgivere og lønmodtagere ønskede at have en afgørende indflydelse på udfyldningen af rammerne i loven, og fordi man ikke ønskede alt for snærende detaljbestemmelser fastsat i folketinget med det resultat, at man kunne frygte at sidde tilbage med en række uadministrerbare, forældede bestem-

[Arbejdsministeren]

melser, der til stadighed var kasterbold i den politiske debat og ikke led i en langsigtet og fornuftig prioritering og planlægning af arbejdsmiljøindsatsen.

Og så med hensyn til økonomien. Selvfølgelig koster det penge at gøre noget for at forbedre arbejdsmiljøet, og selvfølgelig er det derfor, som fru Mimi Stilling Jakobsen er inde på, fornuftigt at lade tingene sætte i gang i en eller anden rimelig rækkefølge. Men sådan administreres bestemmelserne også i Danmark.

Vi har, siden de første arbejdsmiljøregler blev fastsat i slutningen af forrige og begyndelsen af dette århundrede, altid fulgt en meget lempelig og rimelig igangsætningspraksis, hvor vi gjorde kravene gældende for nye bygninger, nye maskiner og nye anlæg, men tillod, at bestående anlæg kunne fortsætte efter de gamle regler. Overgik de derimod til nye anvendelsesområder, måtte de tilpasses de nye krav. Det har haft til følge, at vi har bestemmelser fastsat i 1914, som endnu ikke er gennemført, f.eks. inden for det offentlige institutionsområde.

Det kalder jeg en langsom og gradvis ikrafttræden af reglerne, og den linje vil vi selvfølgelig fortsætte, ligesom vi selvsagt er interesseret i at diskutere dette, men det må være rigtigt, at vi stadig har den klare målsætning og det klare sigte at gøre det muligt for mennesker at gå på arbejde hver dag, uden at de behøver at være bange for deres sikkerhed og for deres sundhed.

Man kunne få det indtryk af fru Mimi Stilling Jakobsens meget polemiske udtryksform heroppe fra talerstolen, at hovedsigtet var en slags politisk opfølgning af Paragraf-Danmark-kampagnen i Berlingske Tidende, og om den kampagne vil jeg gerne sige, at jeg synes, det er vidunderligt, at pressen kritisk følger det regelarbejde, der foregår på arbejdsmarkedets parter imellem og med medvirken af arbejdstilsynet, og at den også på andre områder af lovgivningen og inden for administrationen vågent følger med, men jeg har den kritiske bemærkning om den kampagne, som spreder den ene fejlagtige oplysning efter den anden, eksempelvis om økonomiske konsekvenser af arbejdsmiljøregler, at man aldrig nogen sinde tager kontakt med de ansvarlige myndigheder og indhenter deres kommentarer, inden man trykker disse forkerte forlydender.

Jeg tror, der næsten dagligt har været en artikel om arbejdsministeriets område, men ikke én eneste gang er mine medarbejdere blevet kontaktet af de pågældende journalister, og jeg har heller aldrig fået en henvendelse, der har gjort det muligt for mig med det samme at tilbagevise en række af disse forkerte påstande, som senest fru Mimi Stilling Jakobsen fremdrog i sin begrundelse her.

Og så tilbage til besvarelsen af forespørgslen.

Som bekendt var det et meget bredt flertal her i tinget, der i 1975 vedtog arbejdsmiljøloven. Det er ikke noget tilfælde, at loven fik karakter af en rammelov, idet det stod alle klart, at arbejdsmiljø ikke er noget statisk, og at udviklingen på området derfor ikke måtte hindres af et detaljeret regelsæt. Loven angiver derfor de rammer, som den til enhver tid siddende arbejdsminister er bemyndiget til at udfylde og justere i takt med bl.a. de teknologiske fremskridt, ny viden om helbredsrisici og ændrede holdninger til sundhed og livskvalitet.

Samtidig med denne bemyndigelse til arbejdsministeren tillægger loven arbejdsmarkedets parter afgørende indflydelse på, hvordan denne bemyndigelse forvaltes. Ved deres deltagelse i arbejdsmiljørådet er de sikret indflydelse på selve regelarbejdet, og derudover er rådet tillagt en vidtgående initiativ- og udtaleret. I branchesikkerhedsrådene sikrer parternes medvirken, at arbejdsmiljølovens intentioner gennemføres på en virkelighedsnær måde i de enkelte brancher.

Endelig giver reglerne om sikkerhedsorganisationen medarbejderne mulighed for gennem deres valgte sikkerhedsrepræsentanter at få direkte indflydelse på arbejdsmiljøet i den enkelte virksomhed.

I den forbindelse vil jeg gerne nævne, at et af resultaterne af en større interviewundersøgelse, som arbejdstilsynet foretog i oktober 1981, viste, at ikke mindre end 71 pct. af alle dem, der blev spurgt, mente, at sikkerhedsarbejdet i deres virksomhed fungerede godt, og at mindre end 20 pct. var utilfredse.

Herudover medvirker parterne også ved den fortsatte udbygning af bedriftssundheds-tjenesten, som jeg forventer vil give et positivt bidrag til et sikrere og sundere arbejdsmiljø, ikke mindst i samarbejdet med de lokale lægelige instanser og arbejdstilsynet.

[Arbejdsministeren]

Arbejdstilsynets kredse er for tiden under udbygning med sundhedsmæssig, lægelig ekspertise.

Arbejdsmiljølovens rammebestemmelser udfyldes i første omgang ved de såkaldte hovedbekendtgørelser, dvs. generelle bekendtgørelser på tværs af brancheskel, som omfatter alle arbejdsforhold. I nødvendigt omfang må disse hovedbekendtgørelser selvfølgelig følges op af mere detaljerede regler eller anvisninger fra arbejdstilsynet, hvor særlige forhold gør det nødvendigt eller hensigtsmæssigt.

Den første hovedbekendtgørelse, der trådte i kraft, var hviletidsbekendtgørelsen, som der nu er stillet forslag til folketingsbeslutning om at få ophævet. Det er i øvrigt interessant, at fru Mimi Stilling Jakobsen ikke ønsker dispensationer, mens en af fru Mimi Stilling Jakobsens nære forbundsfæller i denne indsats – sådan har jeg fortolket partiet venstres stilling – netop ønsker, at hele hviletidsområdet skal administreres gennem administrative dispensationsbestemmelser. Jeg håber, man kan forene synspunkterne på dette felt og helst i fru Mimi Stilling Jakobsens retning.

Derudover er hovedbekendtgørelsen om tekniske hjælpemidlers indretning og anvendelse også trådt i kraft.

Hovedbekendtgørelsen om stoffer og materialer er nu blevet forelagt arbejdsministeriet efter endt behandling i arbejdsmiljørådet.

De sidste to planlagte hovedbekendtgørelser om henholdsvis arbejdets udførelse og arbejdsstedets indretning har endnu ikke været forelagt for os i arbejdsministeriet. De er dog færdigbehandlet i arbejdsmiljørådets planlægningsudvalg og mangler nu kun beregningerne over de økonomiske konsekvenser.

Der er allerede udstedt en række specielle bekendtgørelser med hjemmel i arbejdsmiljøloven, og jeg vil blot nævne reglerne om børns erhvervsarbejde, bedriftssundhedstjenesten, sikkerheds- og sundhedsarbejdet i virksomhederne og asbestbekendtgørelsen.

En række vigtige bekendtgørelser om bekæmpelse af særlig alvorlige risici – og jeg understreger særlig alvorlige risici – er mere eller mindre færdigbearbejdet i arbejdsmiljørådet. Det drejer sig om bekendtgørelsen om kloakarbejde – i øvrigt synes jeg, at økonomi har meget at gøre med disse regler, men vil

man på forhånd sige, at vi ikke skal forbedre vilkårene for arbejde i kloakkerne? – det drejer sig om støjbekendtgørelsen, og det drejer sig om bekendtgørelsen om opløsningsmidler, den særlige malervarebekendtgørelse.

Det er lovens hovedmålsætning at skabe et sikkert og sundt arbejdsmiljø, som til enhver tid er i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet. Denne målsætning vil regeringen gerne leve op til, selv om der på det økonomiske område i de senere år har fundet en betydelig afmatning sted og det vel kun er naturligt, at der også ved udfyldningen af arbejdsmiljøloven tages højde for, at der er sket denne betydelige afmatning. Jeg deler helt fru Mimi Stilling Jakobsens bekymring for virksomhederne, og vi vil selvfølgelig lægge stor vægt på dette i administrationen og udfyldningen af disse regler.

Jeg har for mere end et år siden bedt om, at der i forbindelse med udarbejdelse af nye regler foretages beregninger over reglernes økonomiske konsekvenser. Disse beregninger skal foretages på en sådan måde, at de både omfatter merudgifterne ved reglernes gennemførelse og de besparelser, som f.eks. et færre antal sygedage vil medføre. En sådan opgørelse vil give mulighed for at afpasse regeldannelsen til de samfundsmæssige muligheder, en opgave, der naturligt påhviler arbejdsministeren, og som det vil være urimeligt at belaste arbejdsmarkedets parter med.

En realistisk gennemførelsestakt kan bl.a. indebære, som jeg var inde på det før, at kravene i de nye regler får øjeblikkelig og fuld virkning for nye maskiner, bygninger m.v., mens der tilrettelægges fornuftige overgangsordninger for eksisterende anlæg. I almindelighed er det sådan, at nye arbejdsmiljøkrav og de dermed forbundne merudgifter ved en rimelig planlægning og prioritering på virksomhederne vil kunne indpasses i virksomhedernes fremtidige investeringer og i produktionsomlægninger, som ud fra teknologiske og konkurrencemæssige hensyn under alle omstændigheder skal foretages.

Ser man særlig på investeringsgoder med relativt lang levetid, f.eks. større maskinanlæg og bygninger, må man være opmærksom på risikoen for, at man ved at slække alt for meget på kravene fremkalder skadevirkninger, som det vil tage mange år at rette op på igen. Parallelt hermed er det af vital betyd-

[Arbejdsministeren]

ning, at den interesse og forståelse for arbejdsmiljøets betydning, der opstod i løbet af 1970'erne, og som er fulgt op med en omfattende uddannelses- og vejledningsindsats, ikke tabes på gulvet ved en for kraftig opbremsning i arbejdet med at skabe forbedringer på dette område.

Jeg må derfor advare stærkt imod, at man plukker detaljer ud af helheden, idet vi ellers risikerer, at parterne mister tilliden til det system, hvis succes i høj grad er afhængig af parternes aktive og positive medvirken. Regeringen kan derfor ikke medvirke til de to forslag om forringelse af arbejdsmiljøreglerne, der i dag er til første behandling her i Folketinget. Til gengæld kan regeringen give tilsagn om at ville fastlægge en realistisk og fornuftig gennemførelsestakt for nye arbejdsmiljøregler og om sammen med arbejdsmiljørådet at foretage en kritisk gennemgang af eksisterende arbejdsmiljøregler med henblik på at fjerne bestemmelser, som tiden er løbet fra.

Forhandling

Mimi Stilling Jakobsen (CD):

Jeg vil gerne takke ministeren for besvarelsen, og jeg vil da også gerne takke for de indledende bemærkninger, fordi et af formløene netop var at få diskuteret nogle holdninger. Jeg havde næsten forudset, at ministeren ville komme med en temmelig teknisk redegørelse for, hvad der var sket, og hvad der ville ske, og det er måske ikke så forfærdelig interessant. Derimod er det interessant at få en diskussion om, hvorfor det sker.

Ministeren talte i sine indledende bemærkninger om, at man altid var påpasselig med, at tingene skete i en rimelig rækkefølge, og at der var en lempelig igangsættelse. Det er jeg da ikke uenig i, men det væsentlige må vel stadig væk være, at det er nogle rimelige regler, der bliver indført, og det, jeg synes man af og til gemmer sig lidt bag ved, er at sige: det kan godt være, vi sætter målsætningerne højt, men til gengæld kan vi så vente lidt. Ikke desto mindre viser det sig, når reglerne faktisk træder i kraft, jfr. f.eks. hviletidsbestemmelserne på det offentlige område, at det giver nogle problemer, ganske uanset at man måske sætter det lempeligt i gang.

Så sagde ministeren også, at han fortsat bakkede det synspunkt op, at der skulle laves

økonomiske konsekvensberegninger, og det synes jeg ministeren skal have tak for; det er meget væsentligt, og jeg er meget glad for, at ministeren giver det tilsagn.

Men igen er der problemet med de klart formulerede regler, for hvis man ikke har klart formulerede regler at gå efter, er det umuligt for nogen som helst at finde ud af, hvad de økonomiske konsekvenser bliver, og noget af det, som jeg senere skal komme ind på, og som er væsentligt på dette område, er netop, at man får strammet nogle af disse regler op, så man ved, hvornår man overtræder loven, og hvornår man overholder reglerne. Det er dér, usikkerheden ligger.

Jeg vil nævne nogle af de hovedbekendtgørelser, der dels er trådt i kraft, dels er undervejs, og prøve at ridse nogle af de problemer op, som jeg synes der er.

Med hensyn til bekendtgørelsen om sikkerhedsorganisationer, § 9-kurserne, vil jeg sige, at jeg synes, det største problem her er, at den skal dække så mange forskellige grupper ansatte. Der er ikke nogen, der tvivler på, at der er behov for sikkerhedskurser for ansatte i sværindustrien eller på en byggeplads, stilladsarbejdere f.eks. Men problemet er, at man forsøger at lave et system, som samtidig skal passe på kontor- og administrationsområdet, som har nogle ganske andre vilkår.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om han kan sige noget som helst om, hvordan den forsøgsordning er forløbet, som, så vidt jeg ved, netop er afsluttet, om man har forsøgt at køre kontor- og administrationsområdet ind på et 24 timers kursus i stedet for et 32 timers kursus.

Jeg synes, at et af problemerne netop er stivheden i systemet, at man laver nogenlunde de samme kurser, af samme omfang, af samme varighed, for alle ansatte, for der er nogle, der har mere behov for dem end andre. Jeg vil slet ikke afvise, at ansatte i industrien skal have 48 timer på et kursus, det tror jeg i masser af tilfælde er rimeligt. Til gengæld har jeg svært ved at se det rimelige heri for kontorphersonale.

Med hensyn til bedriftssundhedstjenesten kommer det store problem formodentlig til at opstå nu, hvor bygge- og anlægsbranchen også skal ind, og jeg vil gerne spørge her: hvilke planer har ministeren for, hvordan dette store område nu skal ind? Er det rig-

[Mimi Stilling Jakobsen]

tigt, hvad man hører, at der er frygt for, at nogle af de centre, der er lavet af bedrifts-sundhedstjenesten rundt omkring, i givet fald vil blive slagtet, nedlagt, for at man kan lave en større central organisation? Det vil jeg meget gerne vide. Jeg synes, det er væsentligt på dette område at holde fast ved, at det er den enkelte virksomhed, der har ansvaret for, hvad der sættes i kraft af de fornødne ting på virksomheden. Så har man det kontrolorgan, der hedder arbejdstilsynet, der kommer ud og kontrollerer, at det er helt i orden, men det kan ikke være sådan, at man opbygger en stor central organisation, der skal rådgive, koordinere og alt muligt andet. Det er nærhedsprincippet, der er væsentligt her. Det er medarbejdere og ledelse på virksomheden, der skal finde ud af, hvordan man ordner problemerne. Det er ikke direktiver eller gode råd, jo, gode råd kan endda gå, men ikke pålæg andre steder fra, der er brug for.

Med hensyn til bekendtgørelsen om arbejdsudførelse hedder det jo smukt i § 38: »Arbejdet skal planlægges, tilrettelægges og udføres således, at det sikkerhedsmæssigt er fuldt forsvarligt.« Det lyder jo strålende. Problemet er bare, at når arbejdstilsynet går ud og giver et pålæg om et eller andet i en virksomhed med hjemmel i denne paragraf, kan det være svært at finde ud af, hvad det egentlig dækker. Det kan simpelt hen hjemle alt og ingenting, og derfor vil jeg gerne spørge ministeren, om han finder det rimeligt, at der kan gives påbud med hjemmel i denne bestemmelse.

Jeg vil også gerne i denne forbindelse spørge, om ministeren kan bekræfte, at påbud ud fra vejledninger og anvisninger ikke er bindende for virksomheden. Det er klart, at når man taler om, at man skal undgå sammenstyrtnings- og eksplosionsfare, sygdomsmitte og brandfare, kan alle være med. Problemet er der, når man begynder at diskutere f.eks. psykisk arbejdsmiljø. Hvordan skal man afgrænse det problem? Hvem forringer hvis psykiske arbejdsmiljø? Hvis den sure chef hver eneste morgen gør livet surt for alle de ansatte, er det så det psykiske arbejdsmiljø, der bliver forringet? Det kunne man sikkert med god grund påstå, men det er grumme svært at give påbud her.

Jeg vil i øvrigt gerne høre, hvad ministeren mener om lærerforeningens henvendelse, men den er måske ikke sendt til arbejdsmini-

steren. Det har i hvert fald noget med arbejdsmiljøloven at gøre, at lærerne faktisk nogle steder føler sig så truede, når de kommer ind i en klasse, at de nu påberåber sig arbejdsmiljøloven.

Og så viser det sig jo alligevel, at nogle af de gener, der oftest bliver angivet som værende de værste, er sådan noget som dårlige arbejdsstillinger, træk og kulde. Derfor tror jeg, at nogle af de værste problemer måske lykkeligtvis er ryddet af vejen, men tilbage står vi med nogle, som er svære at afgrænse, for hvor kan man påvise, at man har en dårlig arbejdsstilling, eller at der er træk og kulde?

Med hensyn til bekendtgørelse om stoffer og materialer er der to problemer. Det første er: hvordan afgrænser man, hvilke stoffer der skal omfattes af den? For mig at se er det alle stoffer, dels de stoffer, som findes på den liste, der hedder grænseværdilisten, fra arbejdstilsynet, dels dem, der følger miljøministeriets regler om klassificering. Men er det rigtigt, at det i alt giver en gruppe stoffer på omkring 40.000, der nu skal registreres? Hertil kommer i givet fald blandingsstoffer, som der bare er mere end 2 pct. af en eller anden farlig opløsning i. Hvis det også skal gælde dem – og det vil jeg gerne spørge ministeren om det skal – er det jo et fuldstændig uover-skueligt antal stoffer, der nu skal ind i registreringer. Så kan man begynde med alle dispensationerne bagefter, og så er man ovre i de blå søm, speedmarkerne og alt det andet.

Det andet problem er det, der hedder substitutionsprincippet, hvor man siger, at et farligt stof skal erstattes af et mindre farligt, uanset om det farlige stof i øvrigt bliver behandlet på en måde, som er fuldt forsvarlig. Det princip vil jeg også godt bede om ministerens kommentar til. Kan det være rimeligt, når man i øvrigt opfylder de krav, der er stillet for omgang med farlige stoffer, krav, som vi i øvrigt fuldt ud kan sympatisere med?

Med hensyn til hovedbekendtgørelsen om arbejdsstedets indretning har det netop vrimlet med eksempler i pressen, og jeg har i modsætning til, hvad ministeren sagde, faktisk ikke taget stilling til nogen af dem. Jeg kan bare referere, at i det udkast, der foreligger, hedder det om denne berømmelige overdækning, at den enkelte arbejdsplads skal indrettes i arbejdsrum, medmindre arbejdets

[Mimi Stilling Jakobsen]

art hindrer det, og så er vi igen ovre i nogle fortolkninger. Man opstiller en vældig høj målsætning, og så kan man dispensere bagefter.

Det er klart, at man kan gribe denne bekendtgørelse an på mange måder. Man kan bryde samtlige gulve op rundt omkring for at gøre dem skridsikre, eller man kan udlevere skridsikkert fodtøj. Der er bare det: hvor lægger man sig henne? For det er jo nok dér, springet fra de 50 mia kr. til de måske 5 mia kr. ligger. Og det gør en forskel, og det skaber usikkerhed.

Det samme gælder med hensyn til støjbekendtgørelsen. Det lyder jo ikke af meget, når man siger, at man vil dæmpe støjen på virksomhederne fra 90 dB til 85 dB, men nu er det sådan, at denne skala bevæger sig lidt underligt, nemlig på den måde, der hedder logaritmisk, og det betyder faktisk, at det er mere end en halvering af støjniveauet. Et rundspørge har også vist, at adskillige virksomheder både inden for tekstilindustrien, drikkevareindustrien og varmforsyningen simpelt hen melder, at de må nedlægge masser af arbejdspladser, hvis de bliver stillet over for de krav.

Jeg kan ikke nå at komme ind på hviletidsbestemmelserne, dem må jeg vende tilbage til.

Men jeg vil gerne understrege det principielle, vi gerne fra CDs side vil have frem i denne debat. Det er ønsket om nogle klart formulerede regler, således at man ved præcis, hvad man har med at gøre, hvornår man skal rette sig efter regler, hvornår det er et påbud, og hvornår det alene er en vejledning eller et godt råd, man får. Det er dér, usikkerheden består hos masser af ikke mindst mindre virksomheder, som ikke har en jurist til rådighed, der kan eftersøge, hvor hjemmelen er til ditten og datten.

Så vil jeg også godt sige, at ledelsesretten stadig væk er væsentlig, også i forbindelse med arbejdsmiljøloven. Det må stadig væk være sådan, at når arbejdsgiveren har det objektive ansvar for, hvad der foregår på hans virksomhed, må det også være ham, der er ansvarlig for, hvad der skal sættes i gang, stadig væk, selvfølgelig, med arbejdstilsynet som kontrolinstans. Men det må være arbejdsgiveren, der har ansvaret; det er jo i hvert fald ham, der bliver stillet til ansvar, hvis der er noget, der går galt.

Økonomien tror jeg jeg har været tilstrækkeligt inde på, og jeg er glad for, at ministeren holder fast i, at man må tage disse økonomiske konsekvenser med ind.

Endelig vil jeg nævne bureaukratiet, som netop opstår ved, at målsætningerne sættes højt og man så bagefter snakker sig frem til nogle dispensationer. Det giver en papirgang mellem ikke alene offentlige myndigheder og arbejdstilsynet, men også private virksomheder og arbejdstilsynet, og det skaber en usikkerhed også med hensyn til retsstillingen, som forekommer mange at være svær at leve med.

Til sidst vil jeg gerne, selv om min taletid er en lille smule overskredet, fremsætte et forslag om motiveret dagsorden, og det gør jeg på vegne af fremskridtspartiet og centrum-demokraterne. Det lyder som følger:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til gennem klart formulerede regler på arbejdsmiljøområdet at sikre,

at der kan foretages økonomiske konsekvensberegninger. Disse foretages under hensyn til de økonomiske realiteter i samfundet, at bureaukratiet begrænses mest muligt bl.a. ved at undgå omfattende dispensationsbestemmelser,

at retssikkerheden for brugerne forbedres, således at der ikke opstår tvivl om, hvorvidt reglerne er overholdt, og

at ansvaret for iværksættelse af de fornødne foranstaltninger fortsat påhviler den enkelte virksomhed.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Jeg skal i øvrigt oplyse, at afstemninger vedrørende motiverede dagsordener først vil finde sted i morgen, fredag.

Søren B. Jørgensen (S):

Den nuværende arbejdsmiljølov har nu virket i 5 år. Der er i den forløbne tid opbygget en organisation, der vil være i stand til at gennemføre lovens formålsparagraf, nemlig at sikre et sikkert og sundt arbejdsmiljø, der til enhver tid er i overensstemmelse med den

[Søren B. Jørgensen]

tekniske og sociale udvikling her i samfundet. Denne formålsparagraf gør, at vi aldrig kan sige, at nu har vi gennemført arbejdsmiljøloven. Med den udvikling, der sker på alle områder inden for arbejdslivet, må der udstedes regler, og disse må justeres for at beskytte brugernes sikkerhed og sundhed.

Der har i den senere tid været en del diskussion om virksomhedernes omkostninger i forbindelse med de forskellige reglers og bekendtgørelses ikrafttræden. Jeg tror, alle er enige om, at et godt arbejdsmiljø også giver en god og en stabil arbejdskraft, større produktion, og medfører, at lønmodtagerne befinder sig bedre på deres arbejdspladser, hvilket de ansatte, virksomhederne og samfundet kun kan være tjent med. Naturligvis skal vi i den økonomiske situation, vi i dag befinder os i, tage hensyn til omkostningerne. Vi ser naturligvis helst, at der sker en stadig forbedring af arbejdsmiljøet over en bred front, men skal der prioriteres, så skal der ikke herske tvivl om, at sikkerhed og sundhed må have første prioritet.

Nu er det ikke alle foranstaltninger, der økonomisk er uoverkommelige, mens andre nok er nogle tunge krabater at komme i gang med. Det er af meget stor betydning, at der er enighed mellem parterne om, hvornår og hvordan foranstaltningerne skal iværksættes. På den anden side må det heller ikke være sådan, at et eventuelt udvalgsarbejde skal fortsætte, indtil der opnås total enighed mellem parterne på alle punkter. Hvis ikke der inden for en rimelig tid kan opnås enighed, må ministeren træffe afgørelsen.

Socialdemokratiet lægger som sagt vægt på, at der kan opnås enighed mellem parterne. Der er i de bekendtgørelser, der er udstedt, givet vide rammer, således at der er mulighed for at finde rimelige og fornuftige ordninger ved aftaler mellem parterne, og vi finder ikke anledning til at lovgive på de områder, der nu sorterer under arbejdsmiljøloven. Dermed være ikke sagt, at der ikke er opgaver eller forhold, vi kunne ønske os anderledes eller måske en anden prioritering af. Eksempelvis opfordrer jeg ikke arbejdsministeren, men justitsministeren til at se på de meget lave bøder, der i dag gives, når loven overtrædes. Når bøderne i 1980 i gennemsnit var på ca. 3.600 kr., så er det noget, jeg mener vi må se alvorligt på. Bøden må til enhver tid stå i forhold til virksomhedens stør-

relse og til den besparelse, virksomheden har opnået ved at undlade at overholde bestemmelserne i arbejdsmiljøloven.

Jeg ville også finde det ønskeligt, om arbejdstilsynets besøg på virksomhederne kunne blive hyppigere. Jeg tænker her på de mindre virksomheder, der ikke har opbygget en sikkerhedsorganisation. Hermed være ikke sagt, at andre virksomheder skal være fredet; dér har man efterhånden fået opbygget en sikkerhedsorganisation, hvor sikkerhedsrepræsentanterne har været på § 9-kurser og således har fået den fornødne viden og uddannelse i sikkerhedsmæssige spørgsmål.

I den offentlige debat har to bekendtgørelser – som fru Mimi Stilling Jakobsen var inde på det – været draget frem, nemlig om støjrænser og om kloakarbejder, som økonomisk skulle være meget tunge at få gennemført. Med den meget store arbejdsløshed, vi har, tror jeg, vi må undersøge muligheden for at skabe arbejdspladser i forbindelse med forbedring af arbejdsmiljøet, et område, hvor jeg tror at den kommende jobkabelseslov kan finde anvendelse.

Indledningsvis sagde jeg, at der hele tiden sker en udvikling på det arbejdsmiljømæssige område, og udviklingen går hurtigere og hurtigere. Det er derfor nødvendigt, at der overalt, hvor det er muligt, gives information om arbejdsmiljøloven og dens bestemmelser. I den forbindelse vil jeg gerne give det nye informationsmateriale, arbejdstilsynet er begyndt at udsende, og som på en god og en letfattelig måde orienterer om forebyggelse af ulykker, et par rosende ord med på vejen. Jeg kan kun anbefale at fortsætte den linje og samtidig sørge for, at materialet kommer så langt ud som muligt.

I diskussionen om fastsættelse af regler osv. er det spørgsmål dukket op – det blev diskuteret sidste år – hvad vi i grunden må, og hvad vi ikke må i vort forhold til EF. Nu vedrører forespørgslen jo den fremtidige arbejdsmiljøpolitik, så jeg vil benytte lejligheden til at bede arbejdsministeren bekræfte, at regeringen ikke har ændret holdning til dette spørgsmål, men at det fortsat er den danske regerings holdning, at man ikke vil medvirke til vedtagelse af direktiver, der forringer arbejdsmiljøet i Danmark.

Vi har i Danmark en lov, der i sin formålsparagraf bl.a. siger, at der skal tilstræbes et sikkert og et sundt arbejdsmiljø, der til

[Søren B. Jørgensen]

enhver tid, altså også fremover, er i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet, og hvor der er skabt grundlag for, at virksomhederne og arbejdsmarkedets organisationer i samarbejde med arbejdstilsynet kan fastlægge regler. Vi mener, at det også fremover bør være sådan, og vi vil selvfølgelig i socialdemokratiet følge udviklingen på dette meget vigtige område med den aller største interesse.

Jeg sagde indledningsvis, at loven nu har virket i 5 år, og arbejdsministeren har også været inde på spørgsmålet om den fremtidige udvikling. Derfor mener jeg, at der kan være behov for at opfordre regeringen til at foretage en undersøgelse og vurdering af lovens virkninger, således at folketinget får et ordentligt grundlag at gøre status over arbejdsmiljøloven på. Derfor skal jeg på vegne af socialdemokratiet, socialistisk folkeparti og det radikale venstre fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til i foråret 1983 at give en redegørelse til folketinget om de indhøstede erfaringer med arbejdsmiljøloven, herunder en sammenligning mellem den danske og den internationale udvikling på området.

Herefter går folketinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår i forhandlingen.

Grethe Fenger Møller (KF):

Som den socialdemokratiske ordfører sagde, har vi haft tiden fra december 1975 til at vurdere, hvordan arbejdsmiljøloven har virket. Når man ser på, hvordan udviklingen har været siden 1975, så må man sige, at det er en stærk gyser eller det totale vanvid. Alle kunne, da arbejdsmiljøloven blev vedtaget, og kan også i dag være enige om, at der skal være sundhed og sikkerhed på arbejdsmarkedet både i den private sektor og i den offentlige sektor, og når vi finder det nødvendigt at tage en debat om arbejdsmiljøloven, så er det ikke, fordi vi er menneskefjendske, så er det, fordi vi gerne vil tage stilling til nogle principielle ting.

Det er jo ikke nogen hemmelighed, at da arbejdsmiljøloven i sin tid blev vedtaget, gik et flertal i arbejdsmarkedsudvalget bestående af socialdemokratiet, venstre og det radikale venstre ind for lovforslaget, mens de konservative stemte imod. Jeg kan ikke lade være med at citere fra Folketingstidende 1975-76, tillæg B, sp. 177 og 178, hvor det konservative medlem af arbejdsmarkedsudvalget i betænkningen siger, at mindretallet har opfordret regeringen »til – i forbindelse med fremsættelse af et nyt lovforslag – at give konkrete oplysninger om forslaget's konsekvenser både for statskassen og for erhvervslivet.« Endvidere advarede mindretallet imod at genfremsætte et lovforslag, der er præget af bemyndigelser, som ingen kunne overse, og som betød, at administrationen fik overordentlig store magtbeføjelser. »Mindretallet må fortsat advare imod et lovforslag af en karakter som dette, der helt igennem er bygget op på bemyndigelser, og hvis enkelte bestemmelser indeholder en mangfoldighed af upræcise formuleringer, der kan give anledning til omfattende fortolkningstvivl.«

Så kan man jo stille sig selv spørgsmålet, hvordan det er gået, siden loven blev vedtaget. Ja, der er altså sket det, at der er udstedt noget i retning af 350 bekendtgørelser, og hvis en arbejdsgiver skal være en god arbejdsgiver, så skal han sætte sig ned og læse 3.000 sider for at sætte sig ind i de regler, der gælder på området. Det er krævende både for store og for mindre arbejdsgivere, og derfor er vi fra konservativ side meget kede af, at vores ændringsforslag i sin tid om, at sikkerhedsbestemmelserne ikke skulle gælde for arbejdsgivere, der beskæftiger op til 5 personer, ikke blev accepteret.

Folk kan ikke finde ud af miljøloven. Folk klager over uforståelige regler. Alle politiske partier, tror jeg, får henvendelser om ting, som folk synes er tåbelige, dødsyge, uforståelige, og som er fordyrende, og man står uforstående over for, hvordan man skal anvende disse regler. Der er enorm usikkerhed omkring dette, således at man næsten kan sige, at retssikkerheden er i fare.

F.eks. har man i bekendtgørelsen om arbejdsstedets indretning en bestemmelse om, at reglerne gælder, medmindre det er åbenbart urimeligt. Ja men hvordan skal det fortolkes? Hvad ved arbejdsgiverne om det? Hvad skal man stille op med en bestemmel-

[Grethe Fenger Møller]

se, som er så elastisk som denne, hvor man umuligt kan foretage nogen som helst form for økonomiske konsekvensberegninger? Desuden skal alt arbejde foregå i arbejdsrum. Gælder det også snerydning? Eller hvad med spiret på Christiansborg? Kan vi nogen sinde få det i orden?

Nu skal vi have sidelys; det er måske udtryk for den filosofiske betragtning, at dagslyset ikke er nok. Og så taler man om sensorisk depravation, og man taler, som fru Mimi Stilling Jakobsen var inde på det, om de fysiske og de psykiske påvirkninger, og det er også ganske vanskeligt.

Den 29. januar 1979 udstedte arbejdsministeriet en bekendtgørelse om arbejdstøj og personlige værnemidler efter lov om arbejdsmiljø. Det siges i § 2, stk. 2:

»Ved særligt arbejdstøj forstås en beklædning, der er nødvendig for, at arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt for den ansatte. Denne beklædning skal have særlige egenskaber og være udformet på en særlig måde.«

Hvordan? Ja, så kan man læse videre i § 3, hvor der står:

»Hvis arbejdet ikke på anden måde kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, må arbejdsgiveren kun lade arbejdet udføre, såfremt der anvendes særligt arbejdstøj og personlige værnemidler.«

Vi har altså ikke fået noget at vide om, hvad dette særlige arbejdstøj eller hvad disse personlige værnemidler er for noget.

Jeg skal ikke tage den debat op om paragrafrytteri, arbejdsministeren henviser til. Men med alle disse usikkerhedsmomenter er der altså en enorm mulighed for øget bureaukrati og for, at man simpelt hen kommer til at bremse en masse sager. Reglerne om, at arbejdsregler eller arbejdsmetoder skal forelægges arbejdsministeren til godkendelse, er også noget, der kan forsinke en masse ting.

Så har vi støjproblemet, hvor man nu er inde på, at støjniveauet skal nedsættes 5 dB, og det lyder jo ikke, som om det var noget særligt – herregud, fra 90 til 85 dB. Men det betyder faktisk, at der skal ske en halvering af støjniveauet.

Så er der området stoffer og materialer, og dér tror jeg egentlig, jeg er enig med arbejdsministeren, for jeg tror ikke, at man kan lave en klar lov, hvor man tager alt med. Vi ved, at der hele tiden kommer nye stoffer og nye

materialer, hvor man skal tage stilling til, om de er farlige, og derfor kan man nok ikke lave dette udtømmende, men må supplere op. Dér er det spørgsmålet, hvordan vi kan opfylde den forpligtelse, at der skal være et check på det her, som skal være ansvarligt, mens det samtidig skal stå i forhold til de internationale standarder, der gælder.

Det var ikke med i arbejdsmiljøloven, dengang man lavede den, at der skulle foretages økonomiske konsekvensberegninger, og derfor er jeg glad for arbejdsministerens tilsagn her i dag om, at det skal der foretages, for der er ingen tvivl om, at overholdelse af alle disse bekendtgørelser koster fantastisk mange penge, og at det derfor er meget væsentligt, at vi finder ud af, hvordan vi bruger disse penge. Og det er jo ikke småpenge eller peanuts, det drejer sig om. Jeg mener, at man, da man vedtog arbejdsmiljøloven i 1975, sagde, at man måske kunne komme op på, at det ville koste 40 mill. kr. om året. Nu siger lederen af LOs miljøafdeling, sekretær Bent Nielsen, i forbindelse med bekendtgørelsen om arbejdsstedets indretning, at det er godt, man får en sådan bekendtgørelse, og den kan bevirke, at man får 20.000 nye arbejdspladser om året. Efter LOs skøn vil det dreje sig om krav på 40–50 mia. kr., og det er jo meget voldsomt. Derfor er det meget uforvarsomt, at man ikke får taget fat på disse ting.

Det, regeringen gør, er faktisk, at den skaber en masse usikkerhed, men regeringen lever heller ikke op til den flertalsudtalelse, regeringspartiet var med til at afgive i udvalgsbetænkningen. Her tillader jeg mig igen at citere fra Folketingstidende 1975–76, tillæg B, sp. 169, hvor man siger:

»Flertallet er klar over, at flere af rammebestemmelserne i lovforslaget kan udfyldes med store økonomiske konsekvenser til følge for virksomhederne. I sådanne tilfælde bør arbejdsministeren ved reglernes udformning tillægge de udtalelser, der fremkommer fra de rådgivende instanser, afgørende betydning. I samme forbindelse henstiller flertallet, at der ved udfyldelsen af rammebestemmelserne tages hensyn til tilsvarende regler i udlandet.«

Det kan man ikke ligefrem sige er sket. Det, vi har brug for, er at få knæsat princippet om de økonomiske konsekvensberegninger. Vi har brug for at få skabt klarhed over

[Grethe Fenger Møller]

disse ting, og vi har brug for, at der bliver en balance mellem, hvad virksomhederne og den offentlige sektor kan klare.

Hvordan forholder alle disse bekendtgørelser sig egentlig til den henstilling, indenrigsminister Henning Rasmussen er kommet med til kommuner og amter om, at man skal holde sig inden for en stigning i budgetterne på 1 pct.? Mange kommuner må på grund af de nye hviletidsbestemmelser overveje at nednormere eller afskedige personale. Og hvordan tror man at man kan skabe flere arbejdspladser? Det kan man jo ikke. Når regeringen kommer med alle disse kostbare bekendtgørelser, der koster i hundredvis af milliarder kroner, er man faktisk med til at forøge arbejdsløsheden i Danmark både inden for den private sektor og inden for den offentlige sektor. Regeringen har ansvaret for arbejdsløsheden. Jeg siger ikke, at alle de 300.000 mennesker, der er arbejdsløse i dag, er det på grund af arbejdsmiljøloven, men man er med til at forøge ledighedstallet, og man hindrer, at en masse mennesker kommer i arbejde igen. Vi må ligesom have rettet op på dette, og derfor skal jeg til slut tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer arbejdsministeren til i begyndelsen af folketingsåret 1982-83 at fremsætte forslag til en gennemgribende revision af arbejdsmiljøloven således,

at lovens nuværende omfattende og uklare bemyndigelsesbestemmelser erstattes af klare bestemmelser, der fastslår de rettigheder og forpligtelser, der skal være gældende for virksomhederne,

at mindre erhvervsdrivende fritages for lovens krav, bortset fra pligt til at efterleve de bestemmelser, der har direkte sikkerhedsmæssig betydning, og

at offentlige og private virksomheder opnår samme fritagelse for overholdelse af 11 timers reglen, som er gældende for landbrugsvirksomheder.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår i forhandlingen.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Når jeg tager det usædvanlige skridt at bede om ordet nu i stedet for at afvente samtlige ordførerindlæg, er det ikke for at kommentere en række af fru Grethe Fenger Møllers angreb på arbejdsmiljøloven, for det må være hendes absolut gode ret at fremføre disse kritiske bemærkninger.

Jeg synes, at en anlægge for at have overtrådt pålæg fra folketinget samt skabe betydelig usikkerhed i befolkningen gennem beslutninger kræver en nærmere dokumentation. Det er en meget alvorlig beskyldning at rette mod en minister og en regering, at de ikke overholder de forpligtelser, som de har påtaget sig i forhold til folketinget.

Jeg vil gerne have, at fru Grethe Fenger Møller bare med ét eksempel påviser, at disse retningslinjer ikke har været overholdt, og at fru Grethe Fenger Møller enten dokumenterer det modsatte eller bekræfter det, jeg sagde før, nemlig at de regler, fru Grethe Fenger Møller henviste til, og som hun frygter kan skabe store økonomiske problemer for virksomhederne, reglerne om arbejdsstedets indretning og støjbekendtgørelsen, end ikke er forelagt regeringen, og at det derfor er helt urimeligt på dette grundlag at sige, at det er regeringen, der skaber usikkerhed. Hvis der er nogen, der skaber usikkerhed, så må jeg sige, at det er fru Grethe Fenger Møller og andre, der gør det.

(Kort bemærkning).

Grethe Fenger Møller (KF):

Ærlig talt, hr. minister, jeg tror, at det, der skaber usikkerhed, er, at arbejdsmiljøloven er bygget op som en bemyndigelseslov, og det har vi for så vidt angår denne lov og andre love advaret imod, fordi det giver en mulighed for, at man kan udstede en række bekendtgørelser. Når man udsteder omkring 350 bekendtgørelser af den ene eller den anden art, så skaber det forvirring hos arbejds-giverne, at de skal sætte sig ned og læse 3.000 sider og kunne dem.

Hvad mener arbejdsministeren f.eks. om, at hvis nogle embedsmænd sammen med en politiker skal fra Bornholm til et møde i København, så skal embedsmændene faktisk rejse dagen før, for hvis de tager med båden, har de krav på et hviledøgn, og når de kommer hjem igen, har de krav på en hviledag.

[Grethe Fenger Møller]

Er det rimeligt? Er det en måde, tingene fungerer godt på?

Jeg mener, at de omkostninger, der allerede er pålagt erhvervslivet, på mange områder har været en stor belastning, og der har været skabt usikkerhed om disse regler. Derfor må vi, når forespørgslen drejer sig om, hvad arbejdsministeren tænker på med hensyn til den fremtidige udvikling, have lov til at tage alle disse ting med i vores overvejelser. Vi melder altså fra, vi kan ikke længere støtte – det har vi heller ikke kunnet hidtil – at man bare kører derudad uden at tage hensyn til det, socialdemokratiet selv har skrevet i udvalgsbetænkningen, nemlig at man må gøre dette i overensstemmelse med, hvad virksomhederne har råd til.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Bare fru Grethe Fenger Møller fra starten havde formuleret sig, som hun gjorde her i anden omgang, at det er loven, hun er utilfreds med, det er principperne i loven som foreslået af arbejdsmarkedets parter, hun er utilfreds med, i stedet for at fremkomme med den alvorlige beskyldning, at ministeren har tilsidesat krav fra folketinget.

Det, der stod i betænkningen i sin tid – jeg er en af medforfatterne, så derfor er jeg selvfølgelig dobbelt hårdt ramt af disse alvorlige beskyldninger – var, at dér, hvor det drejer sig om regler med økonomisk belastende virkninger for virksomhederne, skal man lytte til arbejdsmarkedets parter i branchesikkerhedsråd og i arbejdsmiljørådet. Jeg vil gerne spørge: på hvilket tidspunkt har vi i administrationen – med »vi« mener jeg arbejdstilsynet og ministeriet – ikke lyttet til, hvad man har sagt til os i arbejdsmiljørådet?

Vi har altså fået at vide, at det ikke er det, der er tale om. Det, fru Grethe Fenger Møller er utilfreds med, er selve regelarbejdet, som foregår efter de retningslinjer, som i sin tid blev vedtaget af et stort flertal i folketinget, men mod fru Grethe Fenger Møllers partis ønske.

(Kort bemærkning).

Grethe Fenger Møller (KF):

Det, der er et af problemerne i denne sag, er, at dengang arbejdsmiljøloven trådte i kraft, startede man med alle de lettere sager og de lette bekendtgørelser, og nu er man

altså nået frem til de tunge drenge eller de tunge piger, og så er det, det brænder mere og mere på.

Det er ikke sandt, at regeringen har levet op til det, man sagde i udvalgsbetænkningen om, at man ville tage hensyn til erhvervslivets omkostninger, for det har man først i et politisk forlig i maj 1980 forpligtet sig til. Jeg er ikke sikker på, at regeringen har lyttet lige meget til begge parter på arbejdsmarkedet i disse sager, det er i hvert fald ikke min fornemmelse.

Jeg synes, det er rart, hvis vi kunne få vedtaget her i folketinget, at nu skal vi altså foretage disse økonomiske konsekvensberegninger. Ellers er regeringen ansvarlig for, at arbejdsløshedstallene stiger mere og mere, og det er i hvert fald ikke noget, nogen af os ønsker.

Svend Heiselberg (V):

Det er nyttigt, at folketinget får en debat om arbejdsmiljøloven, en lov, som venstre sammen med socialdemokratiet gennemførte i 1975. Arbejdsmiljøloven er jo som så mange andre love en rammelov, hvor det er ministerens og embedsmændenes opgave at udforme lovens enkeltbestemmelser. Men som så ofte før oplever vi, at intentionerne med en god lov bliver overfortolket og misbrugt af socialdemokratiske ministre. Det beklager vi, i særdeleshed fordi vi har været med til at tage ansvaret for loven.

Jeg vil gerne tage mit udgangspunkt i betænkningen over forslag til lov om arbejdsmiljø. Betænkningen er udarbejdet af venstre og socialdemokratiet i fællesskab. I denne står der i sp. 169:

»Endelig lægger flertallet betydelig vægt på, at tempoet for udviklingen af arbejdsmiljøet og dermed udmøntningen af lovens rammebemyndigelser kommer til at hvile på en afbalanceret vurdering af hensynet til en stadig forbedring af sikkerheden og sundheden i arbejdsmiljøet over for hensynet til virksomhedernes behov for at kunne planlægge og tilrettelægge deres drift på baggrund af en harmonisk udvikling.«

Og videre står der, som fru Grethe Fenger Møller var inde på, men for ministeren er det udmærket, at det bliver gentaget:

»Flertallet er klar over, at flere af rammebestemmelserne i lovforslaget kan udfyldes med store økonomiske konsekvenser til følge

[Svend Heiselberg]

for virksomhederne. I sådanne tilfælde bør arbejdsministeren ved reglernes udformning tillægge de udtalelser, der fremkommer fra de rådgivende instanser, afgørende betydning. I samme forbindelse henstiller flertallet, at der ved udfyldelsen af rammebestemmelserne tages hensyn til tilsvarende regler i udlandet.«

Det vil sige, at det er nødvendigt, at der tages økonomiske hensyn med henblik på imødegåelse af konkurrencen over for de lande, vi skal konkurrere med ved afsætning af vore forskellige eksportvarer.

Venstre finder ikke, at denne målsætning altid er fulgt, og derfor må vi forlange, at der med en bekendtgørelse om miljømæssige krav samtidig følger en økonomisk konsekvensberegning. Det er uholdbart, at embedsmændene i arbejdsmiljørådet får lov til at jonglere og udarbejde den ene bekendtgørelse efter den anden. Foreløbig er der i de sidste 4 år udkommet ca. 48 bekendtgørelser eller rundt regnet én pr. måned.

I dag skal, som det også har været nævnt, en virksomhed, stor eller lille, faktisk have indsigt i ca. 3.000 sider for at vide besked om de miljømæssige krav. Det går ganske enkelt ikke, hr. minister. Dette bureaukrati truer retssikkerheden. Vi må for det første forlange, at hovedbekendtgørelsen udformes således, at der gives tydelig anvisning på, hvorledes virksomheder kan opfylde loven. For det andet forlanger venstre, at der ved retslige sanktioner er klare regler at dømme efter.

Jeg skal lade være med at grave i de mange tåbelige eksempler – fru Grethe Fenger Møller angav jo nogle af dem – der er givet på arbejdsmiljølovens virkninger, men det må understreges, at det har chokeret de fleste erhvervsfolk, at lederen af LOs miljøafdeling, sekretær Bent Nielsen, siger, at han vurderer, at bekendtgørelsen om arbejdsstedets indretning, der er på vej, vil koste ca. 40 mia kr. Han anser det for usandsynligt, at bekendtgørelsen ikke vedtages allerede i 1982. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at spørge ministeren, om han kan bekræfte rigtigheden af dette.

Samtidig må vi også i dag kræve besked om regeringens holdning til den nye bekendtgørelse om støj, der går ud på en nedsættelse af støjniveauet fra 90 til 85 dB. Det lyder måske ikke af så meget, men det svarer

til, at støjniveauet nedsættes til 33 pct. af de hidtidige krav. For at ministeren kunne være forberedt på at svare på, hvordan regeringens holdning var til det, bad jeg i går ministeren om at være forberedt, fordi vi gerne ville have regeringens klare holdning til det spørgsmål. Det er jo en bekendtgørelse, som har ret så store økonomiske og beskæftigelsesmæssige konsekvenser for en række virksomheder.

Man har beregnet ved de konsekvensberegninger, der har været, at bekendtgørelsens gennemførelse vil koste knap 9 mia kr. Af forlaget Managements rapport fremgår det også, at bekendtgørelsen vil koste adskillige hundrede arbejdspladser. Jeg vil gerne spørge, om ministeren agter at lade denne bekendtgørelse træde i kraft til trods for de beskæftigelsesmæssige konsekvenser, der tegner sig.

Endvidere vil venstre bede arbejdsministeren anvende arbejdsmiljølovens § 52. Denne pålægger ministeren at fravige hovedreglen om hviletid, når særlige forhold gør sig gældende, også når der ikke er udsigt til en forhandlingsløsning. På sundhedsområdet har flere års forhandlinger ikke ført til noget resultat. Kan ministeren bekræfte, at Amtsrådsforeningen har bedt om at måtte fravige hovedreglen?

Endelig opfordrer vi ministeren til at give flere dispensationer fra arbejdsmiljølovens § 9 om sikkerhedskursus.

Arbejdsmiljøloven er god nok, blot den administreres med sund fornuft. Ministeren må pålægge de emsige embedsmænd i arbejdsmiljørådet at beherske sig og så i øvrigt leve op til det citerede afsnit i miljøloven. Nu har man jo for skik altid at sige, at det drejer sig om lønmodtagernes ve og vel, og at man vil skabe tryghed, men sandheden er vel, at man har nogle embedsmænd og nogle socialdemokratiske ministre og andre politikere, der rejser rundt og forsøger at bilde lønmodtagerne på virksomhederne ind, at jo mere bureaukrati man skaber, desto bedre er det for lønmodtagerne. Det er de faktiske kendsgerninger.

Jeg vil gerne her til sidst fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folkettinget udtaler, at arbejdsmiljølovens administration truer med yderligere at

[Svend Heiselberg]

undergrave beskæftigelsen i danske virksomheder og økonomien på offentlige institutioner, pålægger folketinget arbejdsministeren

at stoppe udsendelsen af nye bekendtgørelser på arbejdsmiljøområdet, indtil han over for folketinget har gjort rede for, i hvilket omfang de forøger arbejdsløsheden, samt

at bruge sin bemyndigelse til at undtage sundhedssektoren fra arbejdsmiljølovens hvile-tidsbestemmelser.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Ole Henriksen (SF):

Summen af de dagsordener, der nu kommer som haglbyger ned over folketinget, er vel – hvis man sagde rent ud, hvad man ville med disse dagsordener – at man helst ville afskaffe arbejdsmiljøloven hurtigst muligt og sikre arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet, svarende til tyendeloven. Det er klart, at en sådan udvikling kan socialistisk folkeparti ikke medvirke til.

Det ligger i dagsordenerne, at det er i den retning, man trækker, for at forringe arbejdsmiljøet. Der står i lovens formålsparagraf, at der skal være et sikkert og sundt arbejdsmiljø, der til enhver tid er i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet. Det synes jeg er en rimelig og afbalanceret målsætning, for det er jo ikke alle samfund – heller ikke det danske – der befinder sig på samme stadiet hele tiden. Det udvikler sig gud ske lov i alle retninger og til det bedre for det meste. Det gælder i hvert fald på det sociale område, som de borgerlige partier meget ofte roser eller skælder ud på. I hvert fald konstaterer de, at vi måske har verdens højeste standard inden for sociallovgivningen.

Når vi kender den tekniske udvikling, må vi også erkende, at Danmark ligger i front. Et land, der ligger langt fremme på de to områder, på det sociale og på det tekniske område, må selvfølgelig også have verdens bedste miljølov. Det er da klart, ellers er der ingen ræson i argumentationen vedrørende

den sociale og den tekniske udvikling her i samfundet.

Man kan diskutere, om det er rigtigt, at vi har verdens bedste miljølov. Det er muligt, at vi ikke har det, men så må vi i hvert fald i gang med at få lavet den bedre og få fyldt rammerne ud, for det er jo en rammelov. Da vi er i en økonomisk vanskelig situation i samfundet og også ude i erhvervslivet, skal vi måske sætte tempoet ned på nogle områder, hvor det ikke skønnes strengt nødvendigt at komme igennem, men sikre, at dér, hvor der virkelig er fare på færde, sættes tempoet betydeligt i vejret.

Fru Mimi Stilling Jakobsen påpegede de store omkostninger, som pålægges erhvervslivet, men glemte tilsyneladende – eller nævnte i hvert fald ikke – de tusinder af tragedier, der er i kølvandet på det at arbejde ude i erhvervslivet. Vi ved, at der er mange arbejdsskader, og at mange kommer galt af sted, ikke bare sådan synligt ved at brække armen eller ved at få klemt en finger af, eller hvad der nu sker. Det sker desværre stadig væk, men der er sket en begrænsning her, fordi man har lavet sikkerhedsforanstaltninger, der sikrer, at man ikke kommer ud for disse ulykker, der oven i købet ofte medfører døden. Den risiko er begrænset.

Til gengæld er der kommet en lang række andre risici ind i hverdagen på arbejdspladsen. Det gælder ikke mindst de nye stoffer, der vælter ind i tusindvis om året, og som vi skal have analyseret, for at vi kan sikre, at folk kan arbejde nogenlunde sikkert. Det gælder epoxy, kiselstøv, asbest osv. Man er kun begyndt at analysere risiciene ved at arbejde med den slags stoffer. Her står vi over for noget, man kunne kalde langsomme ulykker, altså ulykker, der først manifesterer sig efter en række år. Beskæftigelsen med disse stoffer gør, at folk lige pludselig en dag ikke kan magte det arbejde og rent faktisk bliver kasseret fra det og oven i købet må føre lange erstatningssager, ofte uden at få nogen erstatning. Her mener vi bestemt, at der skal sættes kraftigt ind.

Det er ikke rigtigt, når det bliver sagt i forbindelse med sikkerhedskursus og den slags ting, at der er mindre risiko inden for kontorbranchen. Jeg tror, man må erkende, at det er, fordi man ikke har undersøgt ordentligt, hvad det er, der foregår inden for kontorbranchen. Der er selvfølgelig forskel

[Ole Henriksen]

på at arbejde nede i en kloak og så at sidde på et kontor, men det sidste behøver ikke at være mindre risikofyldt. Det er ikke påvist, hvad det er, der sker. Der er lavet en undersøgelse for nylig om fotokopieringsmaskiner og om tonepulver, der hældes på i tonsvis af kontorpersonalet, og det er påvist, at der er kræftskader forbundet med de stoffer, der er indeholdt i tonepulveret. Det gælder også de mekanikere, der reparerer maskinerne. Der er ikke bare en kræftisiko, det er skam også påvist, at der kan opstå fosterskader ved den slags arbejde. Det er helt sikkert, at vi må forholde os på samme måde inden for kontorbranchen til dette sølle 32 timers grundkursus i, hvordan man skal indrette sig sikkerhedsmæssigt på arbejdspladserne.

Andre ting, som næppe kan måles, men som vi ved er et problem, er spørgsmålet om det tempo, der er kommet på arbejdspladserne, spørgsmålet om akkordarbejde. Vi synes også, at effektiviseringen i al almindelighed giver stress. Det er klart, at det problem kan man ikke miljølovgive sig ud af, men man må erkende, at det er rimeligt, at lønmodtagerne ude på arbejdspladserne forsøger at dæmme op for det pres, som de bliver udsat for, og også, at man har en lovgivning, der giver lønmodtagerne netop denne ret til at kæmpe imod den udvikling, der kommer med forskellige ubehageligheder på arbejdsmarkedet.

Det er den rigtige vej at dispensere fra reglerne, fremfor at det er lønmodtagerne, der skal føre bevis for, at stoffer er farlige, eller at de er ubehagelige at arbejde med. Det må være arbejdsgiverne, der har pligt til at bevise, at det stof, som man arbejder med, er uskadeligt, og at det arbejde, man udfører, er minimalt udsat for risiko.

Arbejdsmiljøloven skal ses i den sammenhæng, at der i moderne tid sker andre former for nedslidning end lige netop den, som er udtrykt i noget, der er umiddelbart til at se, som en krum ryg eller en arm, der er mistet.

Jeg ved udmærket godt, hvad de borgerliges ærinde har været her, og jeg synes, den konservative dagsorden har været den mest klare indtil videre. Den viser, hvad vej man vil. Det er klart, at SF vil arbejde i modsat retning. Vi vil gøre alt for at sikre lønmodtagerne en sikker arbejdsplads.

(Kort bemærkning).

Mimi Stilling Jakobsen (CD):

Hr. Ole Henriksen nævnte, at jeg øjensynlig havde glemt arbejdsulykker. Nej, det har jeg ikke. Jeg understregede netop, at der kunne være al mulig grund til sågar at forlænge sikkerhedskursus for folk, der skulle færdes på stilladser eller i industrien osv. Det, jeg angriber, er, at man gør systemet mere eller mindre til grin ved at tage fat på en lang række bagatelagtige ting. Så får folk en holdning til hele arbejdsmiljøproblemet, som går ud på: nå ja, de siger jo så meget, hvorfor skal vi nu rette os efter det? Hvis man går ud for alvor og beskæftiger sig med, at der kan være en lampe, der får en bordplade til at skinne lidt op i øjnene på en ansat, eller man sender pædagoger af sted på sikkerhedskursus, hvor de skal lære at støjisolere en truck, så skaber man en holdning til arbejdsmiljøproblemerne, som er smadderfarlig. Det er de bagateller, vi gerne vil have væk.

Man sætter de høje mål, og så dispenserer man bagefter. Men så gælder reglerne altså for alt og alle, og så er det, folk går rundt og griner ad det og siger: hvad er det, de bruger tid på i det arbejdstilsyn? Det er det, der er farligt.

Maisted (FP):

Jeg synes, hr. Ole Henriksen klargjorde sagen meget præcist ved at sige, at dette bl.a. drejede sig om retten til at lede og fordele arbejdet.

Arbejdsministeren tillod sig heroppefra at angribe de partier, der rejser en sådan forespørgsel, for at mangle det væsentlige: at tage hensyn til menneskene. Det er en temmelig grov påstand. (*Afbrydelse af arbejdsministeren*).

Nej, det er ikke nemt at dokumentere, hr. arbejdsminister, men jeg tror, ministeren får ordet lidt senere, så kan han jo prøve på det. Det er en grov påstand. Det, socialdemokratiet, SF og andre socialistiske partier prøver på at bilde befolkningen ind, er, at når partier herinde, der er til højre for disse socialistiske partier, angriber bureaukratiet og siger, at det er tåbelige regler – hvad langt de fleste kan se – der bliver ekserceret i arbejdslivet, og at det koster virksomheder, det koster arbejdspladser, så er det, fordi man ikke vil tage hensyn til menneskene. Det passer ikke.

[Maisted]

Det kunne man have sagt i forrige århundrede, det kan man selvfølgelig ikke sige i 1982. Man kunne sige det i 1882, for da havde man andre mål, men det er lige så indlysende, at der er ingen moderne virksomheder, der kan drives, uden at man tager hensyn til de ansatte. Det er endog umuligt at drive virksomheder, hvis man ikke tager hensyn til organisationer, lønmodtagernes organisationer og andre, der har nok så megen magt her i samfundet.

Hvem er det så, arbejdsministeren tager hensyn til? Ja, det er åbenbart ikke de 300.000 mennesker, som er arbejdsløse. Dem har han blæst på. Man har nemlig opbygget en servicesektor, en akademikerbranche, inden for dette område, der rejser land og rige rundt og fortæller de almindelige, produktive lønmodtagere, at det er deres interesser, man varetager. Det gør man slet ikke. Man varetager som hovedregel først sine egne interesser, og det gør man også i disse spørgsmål. Hvis de havde varetaget de produktive lønmodtageres interesser, havde de ikke kørt frem i et tempo med en administration, der betyder, at man først har udryddet de mindre virksomheder, og nu er turen stort set ved at komme til de store.

Man kan bebrejde Dansk Arbejdsgiverforening og Industrirådet, at de glemte at varetage de mindre virksomheders interesser, mens tid var. Der er nedlagt i hundredvis af mindre malerværksteder, der er nedlagt smedevirksomheder, fordi der har været for lavt til loftet, på trods af at virksomhederne har eksisteret i 30 eller 40 år. Pludselig kom der en eller anden med en kasket på, og så skulle de virksomheder nedlægges. Det er kendsgerninger, hr. minister. Jeg ved godt, at ministeren har en anden indstilling. Man kan bare gå ud på Christiania. Der er venner ude, der betyder reglerne ikke noget. Der aner man overhovedet ikke, hvad arbejdsmiljøloven, eller hvad anden lovgivning er.

Det var meget karakteristisk, at den socialdemokratiske ordfører sagde, at bøderne var for små. Domstolene fulgte ikke socialdemokratiet, så det måtte man gøre noget ved. I alle andre sammenhænge troede jeg socialdemokratiet mente, at det var bevisførelsen, der var afgørende for, hvad domstolene fandt frem til. Men det er det ikke, når det ikke passer socialdemokratiet.

Det er nemt at ødelægge danske virksomheder. Der kan altid findes en kasket med den rigtige farve; det er tilstrækkeligt til at lukke virksomheder. Beklageligvis har vi ikke her samtidig en diskussion om det eksterne miljø, det er kun det interne. Selvfølgelig hører de to ting sammen, stort set samme lovgivning, stort set administreret på samme måde. Vi har fået en ny herskende klasse i dette land, der nok skal få knægtet danske virksomheder, sådan – som hr. Ole Henriksen sagde – at retten til at lede og fordele arbejdet bliver fjernet fra arbejdsgiverne. Det er det, kampen står om, og dér blæser socialisterne på de lønmodtagere, der hver dag ellers er tilfredse med at gå på deres arbejde, og som synes, at det er rart at kunne stå op om morgenen og have et arbejde. Det har de været med til at undergrave, og de fortsætter denne undergravende virksomhed.

Det er fuldstændig indlysende, at omkostningerne ved såvel det interne som det eksterne miljø er en funktion af vores økonomiske muligheder. Vi lever af den difference, der er imellem prisen på råvarerne og den pris, vi kan sælge det forædlede produkt til – plus at vi er så heldige at have en stor skibsfart, som man også gerne vil undergrave, og en handel. Det er det afgørende for vores eksistens, men det er også afgørende for den servicesektor, som skulle hjælpe lønmodtagerne sammen med dem, der har virksomhederne, til at få et fornuftigt arbejdsmiljø, for der er selvfølgelig ingen, der er interesseret i at nedlægge arbejdspladser for at håndhæve en eller anden ejendommelig ret.

Selvfølgelig er jeg da lykkelig for, at man i arbejdstilsynet åbenbart har en mand, som udtrykker i Børsen den 17. marts 1982, at det væsentlige er, at man får gennemført, hvad der er praktisk muligt, og ikke blot, hvad der er teoretisk muligt. Jeg vil håbe, at en sådan medarbejder vil være toneangivende i socialdemokratiet og hos de øvrige socialistiske partier, sådan at vi ikke unødigt får smadret mere af dansk erhvervsliv.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil godt takke arbejdsministeren for besvarelsen og sige, at jeg er enig med arbejdsministeren i, at når vi diskuterer disse ting, er det vigtigt, at vi ikke glemmer det, der var hovedsigtet med lovgivningen.

[Lone Dybkjær]

Det var også baggrunden for, at det radikale venstre var med i det flertal, der var med socialdemokratiet, venstre og de radikale, dengang loven blev vedtaget. Vi var ikke uden betænkeligheder dengang. Vi finder det altid lidt problematisk med de meget vide bemyndigelser og med rammelovsprincippet, fordi vi giver ganske mange beslutninger fra os. Vi må også erkende, at selv om LO og DA udgør en væsentlig del af samfundet, er de altså ikke altid lig med hele samfundet.

Vi var også betænkelige ved, at den dispensationsform, som loven havde, kunne føre til, at den lokalt ville blive brugt til andre ting, f.eks. til lønforbedringer og den slags ting. Det var faktisk ikke tanken med lovgivningen. Tanken med lovgivningen var, at vi skulle opnå en forbedret sikkerhed og sundhed – ikke en forbedret økonomi. Men vi gav tilslutning, fordi LO og DA var enige, og også, fordi det var i overensstemmelse med den udvikling, der havde været på arbejdsmiljøområdet hidtil. Det havde i høj grad været en udvikling, der var skabt af arbejdsmarkedets parter.

Vi må på den anden side også sige, at vi finder, det er nødvendigt i dag med en vurdering af, hvordan det er gået siden 1975, men det skal altså være på basis af en mere omfattende redegørelse. Vi kan ikke klare det blot ved en kortere debat i dag. Vi har accepteret, at det sker i 1983, og vi har også selv peget på, at det er nødvendigt med ordentlig tid til at få dette område gennemarbejdet. Vi forventer ikke bare en omfattende, men også en sammenfattende, grundig og kritisk gennemgang af loven, sådan som den hidtil har virket. Det drejer sig såvel om regelsættet som om de økonomiske konsekvenser og en lang række andre ting, også f.eks., om man overhovedet kan sige noget om, hvordan den rent faktiske virkning af loven har været på såvel den psykiske som den fysiske sundhed osv.

Vi finder det ligeledes vigtigt, at det sammenholdes med udviklingen i udlandet, sådan som det også blev anført af flertallet i betænkningen. Da to ordførere allerede har citeret dette afsnit, skal jeg undlade at gøre det for tredje gang. Baggrunden for dette var naturligvis, at vi skulle have en udvikling her i landet, der ikke gjorde det umuligt for danske erhvervsvirksomheder at konkurrere med udlandet.

Jeg skal bede arbejdsministeren bekræfte, at den redegørelse, vi får i 1983, bliver en omfattende, en sammenfattende og en kritisk gennemgang. Den behøver ikke at være negativt kritisk, men en kritisk gennemgang af, hvordan udviklingen har været – og også med et perspektiv fremover, sådan at vi kan se, hvordan udviklingen vil være i de næste år. Jeg mener, at vi med den baggrund, vi har i dag, kan sige ganske meget og også meget mere præcist f.eks. om de økonomiske konsekvenser også af fremtidige indgreb eller pålæg, end vi kunne, dengang loven blev vedtaget.

Vi forventer ligeledes, at arbejdsministeren – hvad skal jeg sige – farer med lempe i det år, der kommer nu, med hensyn til nye bekendtgørelser og den slags ting. Vi mener ikke, at man decideret skal sætte et stop for udviklingen. Vi tror, det er farligt med hele denne stop-gå-politik, som vi har på en lang række områder. Det skaber usikkerhed, og det giver en urolig udvikling, og meget ofte fører det til, at ting, der skulle gennemføres, i stedet for at blive gennemført i et roligt tempo hober sig op, og så pludselig kommer der en strøm af nye ting. Jeg vil gerne have bekræftet af arbejdsministeren, at han vil, om jeg så må sige, fare med lempe i det kommende år, sådan at vi ikke får unødvendige konfrontationer på dette område. Jeg synes trods alt, det vil være lykkeligt, hvis vi fortsat kan have et bredt flertal i folkettingen for arbejdsmiljøloven.

Formålet for os med at bede om materialet er naturligvis, sådan som det også er fremgået af mit indlæg, at vi vil undersøge, om der er behov for at justere loven og behov for at ændre administrationen af loven. Det er en rammelov, som den er udformet, og spørgsmålet er, om vi kan køre videre med den i den form.

Fru Mimi Stilling Jakobsen sagde det på en måske lidt firkantet måde, at der var et generelt forbud mod alt arbejde – og så kunne man give dispensation. Det var vel nok fra fru Mimi Stilling Jakobsens side sat noget på spidsen, men det er klart, at den måde at gøre tingene på godt kan give en lang række vanskeligheder. Det kan ofte være rarere at have klart formulerede regler. Jeg er ikke sikker på, at det er så nemt at lave klart formulerede regler, men jeg mener bare, det er

[Lone Dybkjær]

nødvendigt, at vi kigger fordomsfrit på, om vi har nået en rigtig facon her.

Det andet, jeg nævnede, var administrationen af loven. Jeg er helt overbevist om, at der mange steder er en god administration af loven, men jeg tror også, vi nøgternt må erkende, at administrationen konkret af loven er, hvad man kunne kalde meget forskellig. Jeg synes heller ikke, det kan nytte noget, at vi sidder overhørig, at virksomhederne ofte føler sig generet af arbejdsmiljøloven og de mange detaljer, som er indeholdt i den. Jeg mener, det er et generelt problem på dette område som på andre områder, at hvis man er offentligt ansat – og det gælder ikke kun, hvis man er ansat i arbejdstilsynet – har man ikke hele tiden det samme pres over sig med hensyn til overlevelse, som mange af virksomhederne har. Det giver en noget forskellig holdning til en lang række ting, men det indebærer fremfor alt, at den ene part i sagen måske har god tid, mens den anden part faktisk synes, at det drejer sig om at overleve, og ikke kan ofre frygtelig megen tid på detaljer, fordi vedkommende måske sidder med den fornemmelse, at det hele alligevel er ved at gå på gulvet, måske allerede i morgen.

Jeg synes, det er vigtigt at understrege dette, når vi har den indstilling – og det tror jeg vi har bredt her i folketinget – at vi skal have virksomhederne til at fungere. Det er vores måde at klare samfundets økonomiske problemer på. Vi kan ikke spare os ud af det, vi skal producere os ud af det eller i hvert fald have det som et hovedsigte. Så er det vigtigt, at vi forsøger – også på områder, der ikke direkte har med skattelovgivning og andet at gøre – ikke at gøre det vanskeligt for virksomhederne, men tværtimod søger at lette dem. Ikke sådan, at det går ud over den reelle sikkerhed, men lette dem, når det drejer sig om administrationen af loven og den slags ting. Vi må ikke ved hjælp af urimeligt administrerede miljø- eller arbejdsmiljølove gøre det ekstra vanskeligt for virksomhederne.

Jeg vil godt sige til arbejdsministeren, at jeg er glad for det, der står i besvarelsen om, at vi får belyst de økonomiske konsekvenser, inden vi sætter nye ting i værk, og også glad for det tilsagn, der er i besvarelsen om, at vi får fjernet forældede regler. Vi kender dem jo alle sammen – med toiletterne, der ikke må være fælles for mænd og kvinder, med

loftshøjder, hvor man får dispensationer for 5 år ad gangen, og al den slags ting. Jeg kan ikke se andet, end at det må kræve et øget administrationsapparat med den slags dispensationer, selv om de gives mere eller mindre rutinemæssigt, men fremfor alt skaber det hos virksomhederne en usikkerhed. Jeg er ikke klar over, om alle virksomheder ved, at det er en rutinemæssig dispensation, som de kan regne med at få. Det er ikke min oplevelse af det. Jeg tror, det vil være nyttigt, hvis vi får fjernet alle den slags ting og ikke længere hænger os i den slags problemer, som nok var reelle problemer engang, men jo ikke i 1982 er dér, hvor det virkelig brænder på.

Jeg vil også godt, som andre ordførere har været inde på, sige en enkelt ting til slut om bedriftssundhedstjenesten og navnlig om de initiativer, der er i gang inden for bygge- og anlægssektoren. Fru Mimi Stilling Jakobsen var inde på det ud fra én vinkel, men jeg vil godt tage en anden vinkel op. Jeg mener, at når staten har givet etableringstilskud til formentlig i størrelsesordenen 60 bedriftssundhedstjenester, så er det meget vigtigt, at vi ikke fjerner underlaget for dem, bl.a. det økonomiske, sådan at vi kommer ned f.eks. på halvdelen. Det giver en dårlig mulighed. Med andre ord, hvis det er sådan, at man inden for bygge- og anlægssektoren nu laver en landsomfattende bedriftssundhedstjeneste, kan det være medvirkende til, at man fjerner underlaget for dem, der allerede er etableret, hvorved man kommer til at nedlægge nogle af dem. Dermed skaber man dårlige vilkår for de andre. Tingene må ses i en sammenhæng, og jeg vil gerne bede arbejdsministeren være opmærksom på den udvikling, der er inden for dette felt.

(Kort bemærkning).

Tommy Dinesen (SF):

Det er da rigtig, at tingene skal ses i en sammenhæng. Derfor synes jeg også, det er fantastisk at høre de udtalelser, der kom fra hr. Maisted om, at det var synd, at nogle malerværksteder ikke kunne bestå. Hvis hr. Maisted nogen sinde havde prøvet at gå med en malersprøjte med terpentiner, som jeg har gjort i 25 år, så tror jeg, han bedre vidste, hvad det drejede sig om.

[Tommy Dinesen]

Jeg synes, det var endnu mere barokt, da man for 14 dage siden, hvor jeg var ordfører i en sag om nogle problemer inden for sygehusvæsenet, hørte, at ordførerne fra de borgerlige partier stillede sig op og havde så ondt af alle de ventelistepatienter, der var. Hvorfor tror man der er så mange ventelistepatienter?

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Jeg har tilbragt adskillige år i dansk erhvervsliv, også i produktionsvirksomheder, og jeg er da helt enig med hr. Tommy Dinesen i, at der eksempelvis på de områder, han nævner, selvfølgelig skal være fornuftig udbygning og fornuftig beskyttelse på malerværksteder. Det er vi overhovedet ikke uenige om. Det, jeg kritiserer, er den bureaukratiske administration, det er tåbelighederne, når man nedlægger godt fungerende virksomheder, fordi de er små og tilfældigvis ikke lige har den loftshøjde, der nu passer myndighederne. Selv om ejeren har kunnet drive sin virksomhed i 40 år, skal den lige pludselig tvinges væk. Flere af dem er tvunget over i dyre lokaler, hvilket har betydet, at de er gået nedenunder og hjem et halvt år efter. Der er også masser af eksempler på, at enkeltmandsejede virksomheder, der selv har udført f. eks. specialmaleropgaver, har måttet lukke, på trods af at det var klart, at det var deres egen risiko, hvordan de ville drive deres virksomhed. De har bare fået påbud om at lukke. Det sker i en tid, hvor vi har 300.000 arbejdsløse. Folk, der er sikret beskæftigelse og pension, og hvad ved jeg, kan komme ud og være formyndere for andre mennesker, som bestemt, hvis de selv måtte vælge, ville foretrække at kunne stå op om morgenen og have et arbejde at gå til fremfor bureaukratisk pladder.

(Kort bemærkning).

Tommy Dinesen (SF):

Der er også eksempler på, at små virksomheder har måttet lukke, fordi ejeren ikke kunne holde til det på grund af, at helbredet var ødelagt af de farlige stoffer. Det er altså ikke bare på grund af bureaukratiet.

Hr. Maisted var også inde på noget med hensyn til skibe. Der gælder miljøloven over-

hovedet ikke; der er ikke nogen skibe, der bliver ramt af den. Loven burde udvides og ikke det modsatte. Man kan altid hive nogle ting frem og sige, at det er noget pjat, men generelt er det i hvert fald en rigtig lov.

Waldorff (VS):

Denne debat er egentlig et udmærket eksempel på, at arbejdsmiljøloven er et meget dårligt instrument til at bekæmpe arbejdsmiljøproblemerne, fordi den er bygget op om, at på den ene side LO og på den anden side arbejdsgiverne skal kunne forhandle sig til rette, samtidig med at staten – altså igennem arbejdsministerens bekendtgørelser, udfyldning af rammer osv. – skal virkeliggøre de kompromiser, som man får halet i land. Staten skal altså fungere som redskab for de politiske interesser, den politiske indblanding i arbejdsmiljøkampen.

Det betyder, som vi også kan se det i diskussionen for tiden, at det er utrolig let for arbejdsgiverne at udnytte og at bruge og eventuelt misbruge de politiske instanser, som altså her bliver blandet ind i arbejdsmiljøkampen. Det sker mest tydeligt igennem de borgerlige partier. Det, vi oplever for tiden, og denne forespørgsel er jo udtryk for ren lobbyvirksomhed fra arbejdsgiverorganisationernes side. Man slynger en masse påstande ud om virkningerne af arbejdsmiljøloven, og så er man sikker på, at man har nogle borgerlige politiske partier, som tager sagen op og kører den videre.

Men arbejdsgiverne kan også udnytte påvirkningen af socialdemokratiet, fordi socialdemokratiet – og det ved arbejdsgiverne godt – er så utrolig bekymret for sammenstød, er så utrolig bekymret for, at der skal komme nogle konfrontationer, som slår lidt skår i overfladen på classesamarbejdet, og konstant er i defensiven over for enhver påstand om, at nu går det altså ad h. . . til med virksomhederne. Derfor ved man, at socialdemokratiet er påvirkeligt for den slags kampagne, der er kørt her.

Den væsentlige grund til, at arbejdsgiverne står så stærkt, er, at det ligger som en forudsætning – ikke skrevet, indrømmer jeg, i arbejdsmiljøloven; det står til gengæld i miljøloven – at der skal ske en afvejning imellem hensynet til sundheden og hensynet til, at virksomhederne skal kunne forrente sig bedst

[Waldorff]

muligt. Det er sådan nogle hensyn, der giver konsekvenser som, at man i forbindelse med majforliget i 1980 vedtager, at man nu skal beregne de økonomiske konsekvenser af arbejdsmiljøforbedringerne.

Det betyder med jævne ord, at nu skal vi sætte pris på de enkelte forbedringer. Vi skal se: er det værd at gøre den og den indsats i forhold til, hvad arbejdsgiverne skal betale for det? Det, vi oplever nu, er, at arbejdsgiverne forsøger at udnytte den økonomiske krise til at modarbejde selv de beskedne forbedringer, som man kan gennemføre på grundlag af arbejdsmiljøloven. Det er ikke mærkeligt, at arbejdsgiverne optræder sådan. Det er ikke nogen moralsk fordømmelse, for jeg mener, det er i fuld overensstemmelse med arbejdsgivernes natur, at de selvfølgelig forsøger at redde sig den størst mulige fortjeneste, bl. a. ved at se stort på kræftskader, fosterskader, stress, høreskader og den slags ting.

Det, der er vigtigt, og det, som er interessant at diskutere – og dér, hvor man måske kunne møde frem med sin politiske og moralske forargelse – er dér, hvor arbejdsgiverne får lov til at udnytte den bagside, der er ved arbejdsmiljøloven. Bagsiden er, at prisen for, at arbejdsministeren kan få lov til at udstede en række bekendtgørelser og sådan noget, er, at lønarbejderne fraskriver sig deres egne muligheder for at føre arbejdsmiljøkamp og for selv at presse forbedringer igennem. Arbejdsmiljøkampen er blevet sølet ind i classesamarbejdet, og det gælder lige fra det enkelte sikkerhedsudvalg og op til arbejdsmiljørådet. Sagen er, at når arbejdstilsynet én gang har sagt god for det ene eller det andet – formaldehyd, epoxy, toluen, et bestemt støjniveau, eller hvad det nu er – så er den sag overstået, og det må arbejderne rette sig efter. Hvis de nedlægger arbejdet på grund af en konkret sundhedsfare, så bliver de trukket igennem hele det fagretlige apparat, og så får de en økonomisk øretæve oven i den høreskade, de har fået i forvejen.

Nu handler det især i dag om de økonomiske konsekvenser af arbejdsmiljøforbedringerne, og det er jo hele formålet, det er jo derfor, CD rejser forespørgslen. Det er, fordi arbejdsgiverne synes, det er for dyrt. Det kan man gøre med udgangspunkt i den aftale, man havde fra maj 1980. Man kan også gøre det, fordi LO har vaklet frem og tilbage og

ikke rigtig har kunnet finde ud af, hvordan de skulle opføre sig i forhold til den økonomiske konsekvensberegning. Nu kører hele debatten rent på arbejdsgivernes betingelser.

Man kunne stille spørgsmålet, og det vil jeg da godt også stille her: hvad er det egentlig, man har tænkt sig at denne her cost-benefit-analyse skal bruges til – opgørelsen af udgifter ved arbejdsmiljøforbedringer og opgørelsen af gevinsten ved arbejdsmiljøforbedringer? I første omgang mener jeg selvfølgelig man må tage afstand fra sådan en cost-benefit-opgørelse. Arbejdsministeren antyder selv hvorfor, når han siger, at de økonomiske beregninger skal bruges til at vurdere, om samfundet har råd til en sådan indsats. Det vil i virkeligheden sige, at det, som arbejdsministeren kan bruge disse vurderinger til, er, om et givet politisk flertal mener, at det er for dyrt at forbedre arbejdsmiljøet på bestemte punkter.

På den måde gør man det legitimt for arbejdsgiverne at møde frem og sige: det her koster alt for meget, det har vi slet ikke råd til, vi lukker vores virksomhed, det bliver vi nødt til.

Men selv dér, hvor arbejdsgiverne ikke kommer igennem med en sådan argumentation, og hvor man altså fastholder, at der skal gennemføres nogle forbedringer, har det alligevel den virkning, at det, at der skal sættes kroner og øre på bestemte arbejdsmiljøforbedringer, er med til at forsinke sagen og er med til at forhale hele regeldannelsen på området. Også dér ligger der for arbejdsgiverne en økonomisk gevinst bare ved det at kunne forhale arbejdet med udfyldning af miljøloven.

Det andet er, at det dårligt kan lade sig gøre at lave en sådan økonomisk konsekvensberegning. Det er meget vanskeligt at lave det på udgiftssiden, og det er umuligt at lave det på indtægtssiden eller gevinstssiden.

Hvis vi først tager omkostningerne, er det klart, arbejdsgiverne har en interesse i vildt at overdrive de udgifter, de får i forbindelse med bestemte arbejdsmiljøforbedringer. Man kan tage eksemplet fra kloakbekendtgørelsen, hvor arbejdsgiverne i første omgang sagde, at det ville koste 3–4 mia kr. På grundlag af en spørgeskemaundersøgelse viste det sig, at arbejdsgiverne et stykke tid efter anslog, at det ville koste 350 mill. kr.

[Waldorff]

Et andet eksempel er støjbekendtgørelsen, hvor man i første omgang siger: det koster 9 mia kr. Efter en lidt nærmere analyse når man ned på, at det måske drejer sig om 3 mia kr. Måske er det i virkeligheden rigtigt, som man mener inden for staten, at tallet nok er noget i retning af 0,8 mia kr.

Modsat kan man se på gevinstsiden: hvad er det, man får for disse investeringer i et bedre arbejdsmiljø? Det er klart, at det er umuligt at gennemføre sådanne beregninger. Hvis beregningerne skulle kunne lade sig gøre, måtte der være nogle helt klare forudsætninger, bl. a. at man havde et detaljeret kendskab til arbejdsprocesserne, til de kemiske stoffer, der bruges i produktionen, for eksempel. Man måtte have et lige så detaljeret kendskab til virkningerne på længere sigt af bestemte ændringer i arbejdsprocesserne og de stoffer, der indgår i arbejdsprocesserne. Man har ikke det kendskab, og derfor er det blålys at sige, at man vil lave gevinstberegninger.

Endelig, hvis man kunne, hvordan ville man så sætte en pris på det? Hvad koster en høreskade? Hvad koster en foster misdannelse? Hvad koster en angstneurose? Hvad koster en hjerneskade? Hvad koster de skilsmisser, der er konsekvenser af et dårligt arbejdsmiljø? Sagen er, at man i forbindelse med den økonomiske vurdering har fokuseret helt ensidigt på udgiftssiden, og man har altovervejende bygget på arbejdsgivernes udtalelser.

Jeg vil godt stille et spørgsmål til arbejdsministeren. Det lyder: på hvilken måde er arbejderne blevet hørt eller inddraget i vurderingen af de økonomiske konsekvenser af støjbekendtgørelsen og kloakbekendtgørelsen? Er arbejdersiden blevet hørt om, hvilke gevinster man kunne forvente af disse bekendtgørelser? Har man lavet en spørgeskemaundersøgelse parallelt til den, man har lavet vedrørende arbejdsgivernes vurdering af udgifterne? Har arbejdersiden været repræsenteret i et udvalg, som vurderede omkostninger og gevinster ved disse bekendtgørelser?

Jeg mener, at hele dette forsøg på at gøre op udgifter og indtægter ved arbejdsmiljøforbedringer er vendt mod arbejderne, og at det, man i stedet skal stille op, er at sige: vi må have fjernet de bestemmelser, som forhindrer arbejderne i selv at gøre noget ved

arbejdsmiljøproblemerne. Vi må have en arbejderstyret bedriftssundhedstjeneste, og vi må sikre os, at der er fuld aktionsret over for arbejdsprocesser og kemiske stoffer, som ikke er bevisligt fri for sundhedsfare. Det må vi, fordi kampen for et godt arbejdsmiljø er en kamp for de enkelte arbejdes og arbejderklassens overlevelse, og man kan begribeligvis ikke acceptere indskrænkninger i folks ret til at kæmpe for deres eget liv.

Arne Bjerregaard (KrF):

Må jeg først takke arbejdsministeren – for visse dele af besvarelsen i al fald. Jeg er da glad for, at arbejdsministeren fastholder, hvad vi var enige om i forliget i 1980, hvor vi blev enige om, at der bør foretages økonomiske konsekvensberegninger ved udstedelse af bekendtgørelser i henhold til arbejdsmiljøloven, og endvidere, at beregningerne bør omfatte såvel konsekvenserne for virksomhederne som de samfundsøkonomiske konsekvenser, herunder økonomiske merudgifter og besparelser, samt at der skal foretages opgørelser specielt såvel for staten og amtskommunerne som for private virksomheder. Det forekommer mig, at det er fastholdt i arbejdsministerens besvarelse.

Nu kan vi selvfølgelig sige, at beregninger ikke hjælper så forfærdelig meget, hvis man ikke drager nogle konklusioner af disse beregninger, men jeg går selvfølgelig ud fra, at det er ministerens indstilling, at man skal drage nogle konklusioner. Man må selvfølgelig hele tiden analysere, om det samfundsmæssigt er rimeligt at gennemføre det på nuværende tidspunkt, altså alt efter den økonomiske formåen såvel i samfundet i dets helhed som inden for specifikke virksomhedsområder.

Nu vil vi ikke fra vores side sige, at vi på nogen måde er imod arbejdsmiljøloven. Selv om jeg ikke har stemt for den, mener jeg, at der i den netop er en klar og god målsætning, nemlig at skabe et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Denne målsætning tror jeg ikke der er ret mange der er uenige i at vi må tilstræbe. Men nu er denne målsætning næsten så uendeligt fuldkommen, at vi vel aldrig når den. Derfor er der tale om en rammelov, hvor man hele tiden ud fra de muligheder, der er i samfundet, og det, som opstår i samfundet, må vurdere, hvilke ønsker man kan

[Arne Bjerregaard]

imødekomme på arbejdsmiljøområdet under hensyn til tidens udvikling.

Man må jo selvfølgelig også sige, at loven giver en vis mulighed for at opstille normer og krav, som til tider næppe står i rimeligt forhold til de omkostninger, som er en følge af gennemførelsen på det tidspunkt, hvor man forlanger dem gennemført. Det er det, vi bl. a. håber at ministeren måske vil se lidt nærmere på: hvornår det er rimeligt at gennemføre forskellige ting.

Vi synes, der er mangt og meget, der kan forekomme urimeligt på den enkelte arbejdsplads. Det er nok, fordi man tit stiller det op som generelle krav ud fra et specifikt kendskab til enkelte dele inden for et stort område. Kravene indeholder sjældent de variable, som vi kunne forestille os de måtte indeholde, fordi der kan være stor forskel selv inden for samme virksomhedsområde med hensyn til de nødvendige krav til arbejdsmiljøet.

Jeg erkender, at det kan være vanskeligt at administrere på den måde, men skal man have en større forståelse hos befolkningen, kan det være nødvendigt at inkorporere flere variable, end der er – og det er jo sådan set få. Det kommer let til at virke stringent på hele erhvervsområdet.

Nu siger ministeren, at det skal være fornuftige regler. Vi håber selvfølgelig, at ministeren stadig væk vil følge dette, at det skal være fornuftige regler, man gennemfører, og det skal også være på fornuftige tidspunkter, man gennemfører disse ting i fremtiden.

Hvis vi for eksempel ser på sikkerheden og sikkerhedsuddannelsen, kan jeg kun sige, hvad andre allerede har sagt, at der er visse ting, der forekommer befolkningen urimelige. At der skal være en udstrakt grad af sikkerhed, og at der skal være sikkerhedsuddannelse og dermed selvfølgelig også kursus for dem, som skal uddanne sig til at varetage sikkerheden på en større byggeplads f.eks., det kan alle forstå. Alle kan indse det. Men det forekommer urimeligt f.eks., at der på en 7 klassers skole skal være en sikkerhedsrepræsentant, der skal undervise i og oplyse om, hvordan lærerne skal undgå farer og al mulig elendighed i dagligdagen. Man kunne forestille sig, at den mest nødvendige sikkerhedsuddannelse i øjeblikket måske var uddannelsen i selvforsvar, efter hvad nogle siger. Men det er jo ikke den uddannelse, man får. Det kommer for nogen til at virke mal-

placeret at lave sådan nogle uddannelser på områder, hvor man ikke rigtig forstår, at der skulle være nogen fare for menneskets almindelige, fysiske sikkerhed. Det psykiske er noget andet, men det problem tror jeg ikke man kan løse på den måde.

Jeg er blevet fortalt, at man også skal have undervisning i, hvorledes man skal undgå farerne på et kontor. Jeg må indrømme, at vore folk oppe på kontoret vist ikke har fået undervisning deri, men vi har vel ikke dermed overtrådt loven, hr. arbejdsminister. Det vil jeg i grunden gerne vide. Når de bliver undervist i, hvordan de skal undgå at få slipset i skrivemaskinen og den slags, er det jo, at folk begynder at opponere imod det. Det, som var noget godt og noget rigtigt, bliver, fordi man går ind i detaljer, som virker ganske urimeligt, til, at arbejdsmiljøloven i det hele taget kommer under kritik. Det er urimeligt.

Vi mener, man må passe på, at en god lov og en god målsætning ikke ødelægges ved, at man overser befolkningen, men vil presse noget ned over hovedet på den, som på visse områder synes urimeligt for den. Så generaliserer befolkningen og siger: så er hele arbejdsmiljøloven noget urimeligt, barnepigeagtigt pjat. Hvad vi altså ikke mener at loven er.

Det samme gælder med hensyn til hviletidsbestemmelser. De er udmærkede for visse områder og helt rigtige dér, hvor sikkerheden nedsættes for andre personer eller for personen selv. Sikkerheden kan nedsættes for andre, f.eks. hvor der er tale om at føre bil. Her er det rimeligt, at der er en hviletidsbestemmelse og en klar hviletidsbestemmelse, fordi agtpågivenheden nedsættes, hvis der ikke bliver tid til ordentlig hvile for vedkommende. Det kan være til fare for vedkommende selv og også til fare for andre. Dér er det rimeligt og rigtigt.

Men hvis jeg må tage skolen, som jeg stadig væk kender meget til, føles det altså urimeligt. Forældrene kommer og sætter sig til et behageligt forældremøde, hvor de skal have meget at vide. I al fald ude på landet kan man ikke komme før kl. 8. Når så klokken er blevet 9, hvor vi ellers skulle have kaffen, så går lærerne i rad og række ud, for nu skal de hjem og hvile, siges der. Men de går bare over på den anden side af gangen og tager en time for AOF, hvor de underviser i ar-

[Arne Bjerregaard]

bejdsmiljølovens bestemmelser. Så er det, folk reagerer og siger: ja men der er da nogle urimeligheder.

Det er dem, vi gerne vil være med til at få arbejdsministeren til at se på. Kunne vi dog ikke få det lavet sådan, at der er mere variation i det, så man ikke har stringent det samme på alle områder. Det er og bliver urimeligt.

Der kan være andre ting, som for nogle af os også synes urimelige, f.eks. de krasse bestemmelser med hensyn til ungarbejderne, altså dem under 15 år. Her må jeg igen spørge ministeren: overtræder min kære søn loven? Jeg kan ikke garantere, at han ikke arbejder mere end 2 timer om dagen, selv om han altså ikke er fyldt 15 år. Men han har det udmærket nu, betydelig bedre end før, fordi han har et arbejde og noget at gå op i ved siden af alt det andet, som selvfølgelig skal passes. Selvfølgelig kan det være sådan, at man ved at få et legemligt arbejde oven på skolearbejdet får en langt større balance, får en bedre fysisk og psykisk balance. Det må vi da også se på. Men stringent siger loven: kære venner, kun 2 timers let arbejde.

Lad mig slutte med at sige, at vi mener ikke, miljøloven er overflødig, men vi mener, at skal den virke, må vi gennemføre tingene langsomt, og ministeren må forstå, at han skal have befolkningen med sig over det hele for at få loven til at virke hensigtsmæssigt.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg vil gerne sige ordførerne tak for de mange interessante betragtninger, der har været fremført i dag, og også for de mange interessante spørgsmål. Hvis der skulle være et enkelt spørgsmål, jeg ikke får besvaret – eksempelvis, om hr. Arne Bjerregaards, forstod jeg, endnu ikke 15 år fyldte søn arbejder for meget ved siden af sin skolegang – så er det altså ikke udtryk for ond vilje fra min side, men det kan være et kapacitetsproblem.

Fru Mimi Stilling Jakobsen har ret i, at det her handler om holdninger. Skulle man give en skoleklasse et godt indblik i forskellige holdninger hos forskellige partier i folkettinget, give dem en illustration af, hvor forkert det er at sige, at det i virkeligheden bare er paradespil, der foregår inde i folkettinget, for de er i virkeligheden grundlæggende enige om det hele, så kunne man vel næsten

ikke forestille sig nogen bedre debat end den, vi netop har gennemført. Kan man tænke sig en debat, der klarere afdækker de grundlæggende holdningsforskelle, der findes mellem partierne, end diskussionen om arbejdsmiljøet?

Det er, som fru Mimi Stilling Jakobsen har fremhævet det, vigtigt, at vi hele tiden er klar over disse holdningsforskelle, og at vi i arbejdsmiljøarbejdet ikke prøver at indbilde hinanden, at der er enighed om alle de grundlæggende ting, men at vi holdningsforskellene til trods alligevel forsøger at fastholde et samarbejde mellem lønmodtagere og arbejdsgivere på den enkelte arbejdsplads i den enkelte branche på arbejdsmarkedet, og at vi også herinde i folkettinget skaber den politiske stabilitet om denne vigtige lovgivning på trods af holdningsforskelle, der overhovedet gør det muligt at planlægge på dette område.

Det er selvfølgelig rigtigt, at det koster mange penge at skabe et ordentligt arbejdsmiljø, og deraf kan man slutte, at det kræver tid og planlægning, hvis man er fælles om målsætningen om at få et godt arbejdsmiljø, at gennemføre denne målsætning, og det betyder også, at virksomhederne og lønmodtagerne skal have tillid til, at de beslutninger, der træffes, så også holder, og at de ikke bliver kuldcastet af politiske omskifteligheder i folkettinget.

Jeg vil gerne gøre en sidste bemærkning om holdninger. Arbejdsmiljødebattens begyndelse kom på et tidspunkt, hvor viden om og undersøgelser af arbejdsmiljøet kom til at indtage en stadig mere fremtrædende plads; man fik simpelt hen øjnene op for, hvor store problemer der kunne skyldes et dårligt arbejdsmiljø, og der kom en vældig oprustning i befolkningens holdninger på området.

Men derudover var det også i en tid, hvor mange produktive virksomheder frygtede, at de ikke ville kunne få arbejdskraft i fremtiden, fordi unge mennesker ikke kunne forestille sig noget værre end produktivt arbejde i en almindelig virksomhed. De foretrak at komme i banker, sparekasser, forsikringselskaber eller ind på offentlige kontorer eller pædagogisk, kreativ virksomhed i øvrigt. Derfor sagde man ud fra industriens synsvinkel: det er vigtigt, at vi forbedrer vort eget arbejdsmiljø, sådan at det fortsat er attraktivt

[Arbejdsministeren]

for unge mennesker at søge arbejde og beskæftigelse inden for disse områder.

Jeg synes også, man skal holde sig for øje, at hvis man skal tiltrække den arbejdskraft i fremtiden, og hvis man skal opnå, at folk trives ved at udføre produktivt og samfundsnyttigt arbejde, er det også en yderligere supplerende begrundelse for at have et godt arbejdsmiljø.

Så sagde fru Mimi Stilling Jakobsen noget, jeg er enig i: at vi skal have klart formulerede regler. At sige, at man er uenig med fru Mimi Stilling Jakobsen i det, er vel også næsten utænkeligt; det svarer vel til at gå imod den ærlige krone eller en helhedsløsning på problemerne. Enhver vil være tilhænger af klart formulerede regler til forskel fra uklart formulerede regler.

Men jeg vil gerne tilføje to ting. For det første, at det er uundgåeligt, at der i nogle situationer kommer ikke helt skarpt formulerede regler på arbejdsmiljøområdet af to grunde. Den ene er, at det er et forhandlings-spørgsmål mellem arbejdsmarkedets parter, og da fru Mimi Stilling Jakobsen og jeg er fælles om det synspunkt, at det er godt, at parterne er med, og at det også er godt, at de bliver enige, så ved fru Mimi Stilling Jakobsen udmærket godt, at man ofte bliver enig ved, at man ikke er helt skarp i formuleringen af det, man bliver enig om. Det er en svaghed, som er uundgåelig, og som må begrænses mest muligt.

Den anden årsag til, at vi ikke altid har så skarpt formulerede regler, er den omstændighed, at virkeligheden er svær at sætte på paragraf- og bestemmelsesform, og skal man tage hensyn til den store variationsbredde, man finder i danske virksomheder, kan det altså være rimeligt med lidt elastik i reglerne.

Så gør fru Mimi Stilling Jakobsen sig nok skyldig i den opfattelse, at arbejdsmiljøloven er at sammenligne med skattelovgivningen. Jeg forstod på fru Grethe Fenger Møller, at det nærmest var skattelovgivningen, der skulle være model for arbejdsmiljøarbejdet, at folketinget skulle fastlægge alle tænkelige enkeltspørgsmål i regler herinde, og at man ad den vej skulle fjerne bureaukratiet osv. Det er jo en model, man kan have; jeg har den modsatte model. Jeg har arbejdsmiljølovens model, nemlig at det er bedst, at folk løser deres problemer selv, og derfor er arbejdsmiljøregler ikke først og fremmest straf-

sanktionerede påbud, men tværtimod vejledninger til virksomhederne om, hvad de med fornuft kan gøre.

Der står, tror jeg, et sted i arbejdsmiljøloven, at lovens sigte er, at man skal kunne løse problemerne selv på virksomheden, og at den i øvrigt skal administreres under parternes medvirken. Det gør selvfølgelig, at reglerne får en anden udformning, end hvis formålet var at lave et strafgrundlag for domstolene.

Så kunne man tro, at dette, at det ikke altid er de skarpest formulerede regler, som påvist af fru Mimi Stilling Jakobsen, førte til, at vi fik et voldsomt antal klagesager og retssager hvert år. Hvis man tog et rundspørge her i salen og startede med hr. Maisted, som formentlig tror, at der er 100.000 sager om året, og gik folketingets medlemmer igennem og spurgte dem, hvor mange klagesager der egentlig er på hele arbejdsmiljøområdet om året - fru Mimi Stilling Jakobsen har tallet - tror jeg, de fleste ville blive overrasket, når jeg siger, at der i gennemsnit er 120 sager om året. Loven omfatter 2,7 millioner mennesker, og der er 120 sager om året. Hvor mange retssager er der om overtrædelse af arbejdsmiljøloven? Der er godt 150 sager om året på hele dette kæmpeområde. Så kan man tale om uskarpt formulerede regler, bureaukrati osv., men det er altså tallene i en krisetid på området. Det synes jeg er positivt.

Så vil jeg gerne sige noget anerkendende til fru Mimi Stilling Jakobsen. Fru Mimi Stilling Jakobsen sagde, at der inden for dele af industrien var behov for længere sikkerhedskurser end 32 timer; det er jeg fuldstændig enig med fru Mimi Stilling Jakobsen i. Det har hidtil været et forhandlings-spørgsmål mellem arbejdsmarkedets parter, men jeg vil selvfølgelig videregive de synspunkter, der er på dette felt, her fra debatten. Jeg tror, netop en differentiering kan være meget rigtig.

Jeg tror også, at en af de ting, som arbejdsmarkedets parter, der jo har forhandlet om disse sikkerhedskurser, skal være opmærksomme på, er, at megen surhed over sikkerhedskurserne skyldes, at der er for lidt brancherettet indhold i de kurser, man gennemfører. Jeg tror, at folk tit er irriterede over, at de har hørt om havnens problemer, når de i virkeligheden var beskæftiget på et apotek - det kunne måske være meget godt, at de vidste lidt om havnearbejdernes ofte

[Arbejdsministeren]

meget vanskelige vilkår – og at det er det, der er årsagen til det.

Men jeg har lidt svært ved at forstå, at offentlige debattører, som tilbringer halvdel af deres liv på overflødige kurser enten som foredragsholdere eller som deltagere i kursusvirksomhed, har så frygtelig ondt af, at butiksassister og kontorassistenter, efter at de er valgt som sikkerhedsrepræsentanter – mennesker, der måske aldrig har været i organisationsarbejde før – i løbet af deres liv skulle have i alt fire dages undervisning à otte timer. Jeg er selvfølgelig overbevist om, at man kan arrangere endnu flere kurser med det ene emne at fordømme den adgang, almindelige mennesker har til at deltage i en sådan kursusvirksomhed, men jeg synes, at vi her i folketinget skulle holde os for gode til det og i stedet koncentrere os om at sørge for, at folk rent faktisk får et relevant grundlag i deres sikkerhedskurser, altså noget brancherettet.

Så til bygge og anlæg, bedriftssundhedstjenesten. Fru Mimi Stilling Jakobsen spørger, hvad min holdning er til det spørgsmål. Regeringen føler sig forpligtet af det, der blev sagt i sin tid til folketinget, da loven om bedriftssundhedstjeneste blev gennemført, hvor man som eksempel på det absolut fornuftige og nødvendige i at have en mulighed for en brancherettet bedriftssundhedstjeneste pegede på byggeriets område. Der drejer det sig jo netop til forskel fra industrien om fremstilling af faste produkter, men flytbare arbejdspladser, hvor det omvendt for industriens vedkommende er en fast arbejdsplads med flytbare produkter. Hvis man skal lave et ordentligt sikkerhedsarbejde dér, er det fornuftigt at indlægge en brancherettethed i dette. Jeg vil gerne sige både til fru Mimi Stilling Jakobsen og til fru Lone Dybkjær, at regeringen er opmærksom på de økonomiske problemer i denne forbindelse og derfor vil lægge op til en drøftelse med arbejdsmarkedets parter om, at man lever op til løftet om en brancherettet bedriftssundhedstjeneste ved anvendelse af bestående centre og altså ikke ved opbygning af nye centre.

I øvrigt er det lidt af et problem, som også fru Lone Dybkjær var inde på, at vi har fået alt for mange centre. Det vil jeg ikke laste arbejdsgiverne for, det skyldes lige så meget lønmodtagerpres rundt omkring i landet, når de siger, at »vi her i Pandrup skal have vores

eget bedriftssundhedstjenestecenter«, med det resultat – jeg synes, det er i orden, at aktive fællesorganisationer og lokale arbejdsgiver-sammenslutninger gør det – at vi har fået alt for mange centre med et alt for spinkelt grundlag, uanset hvilken løsning man vælger for bygge- og anlægsområdet. Men jeg kan i øvrigt oplyse folketinget om, at vi i nær fremtid skal have en forhandling med hovedorganisationerne og branchen om disse spørgsmål.

Så skal jeg sige, at arbejdstilsynet aldrig giver påbud ud fra vejledninger, men alene ud fra love og bekendtgørelser.

Så er der spørgsmålet om træk og kulde. Et af de eksempler, jeg har set på tåbelige arbejdsmiljøregler, som man fremhæver det, er kravet om, at der skal være vindfang foran kassesluser i detailforretninger. Nu ved jeg ikke, om nogen af medlemmerne nogen sinde har prøvet at sidde ved et kasseapparat i træk, hvor døren går op og i hele dagen. Det er jo ikke, fordi de mennesker får en fyrstelig betaling for at udføre dette arbejde, som ofte er ret krævende, hvor de skal tale med stressede indkøbende borgere og foretage sammenregninger og huske en masse priser samtidig og løfte varer til og fra. Men de sidder i en frygtelig træk, og derfor har man stillet kravet om vindfang ved kassesluser, og det er mit indtryk, at vi her virkelig har et arbejdsmiljømæssigt fremskridt, men hvor vi igen lokalt og konkret har hjulpet virksomhederne med at finde frem til egnede løsninger.

Fru Mimi Stilling Jakobsen spurgte om antallet af stoffer og materialer under den nye stof- og materialebekendtgørelse. Dertil kan jeg sige, at vi ikke forestiller os, at vi kan tage alle stoffer og materialer ind; det er håbløst, det kan ikke lade sig gøre. Derfor må der være en vis udvælgelse, for at man etapevis og gradvis kan tage stadig flere stofgrupper ind. En række af de regler, fru Mimi Stilling Jakobsen henviste til, har jeg forstået – men jeg har endnu ikke fået forelagt stof- og materialebekendtgørelsen – vil være bortfaldet i den endelige bekendtgørelse.

Jeg kan bekræfte hr. Søren B. Jørgensens opfattelse af, at den nuværende regering under ingen omstændigheder vil medvirke til forringelser af arbejdsmiljøet som følge af internationalt samarbejde på området; hr. Søren B. Jørgensen tænkte først og fremmest på EF-samarbejdet. Den linje har vi kørt he-

[Arbejdsministeren]

le vejen igennem, men vi er positive over for, at man samarbejder internationalt på arbejdsmiljøområdet.

Jeg tror, fru Grethe Fenger Møller engang som formand for Dansk Kvindesamfund sagde, at det var meget vigtigt at vælge kvinder ind i politik, for så fik man nogle mere bløde livsværdier repræsenteret i folketingsarbejdet. Efter at have hørt fru Grethe Fenger Møllers indlæg i dag og med tanke på fru Grethe Fenger Møllers partifælle i England Margaret Thatcher må jeg sige, at det formentlig ikke er en udtalelse helt uden undtagelser. Der var meget lidt positivt om arbejdsmiljøet i arbejdsmiljøarbejdet fra fru Grethe Fenger Møllers side. Jeg vil dog gerne kommentere et af de konkrete spørgsmål, der er rejst af fru Grethe Fenger Møller, fru Mimi Stilling Jakobsen og forskellige andre ordførere, herunder hr. Svend Heiselberg, nemlig støjproblemet. Fra arbejdsministeriet og arbejdstilsynet kan vi ikke bekræfte de tal, der har været i den offentlige debat om nedsættelsen af støjgrænsen fra 90 til 85 decibel med samlede udgifter for virksomhederne på 9 mia kr.

Men vi kan selvfølgelig sige, at det koster penge, og at det derfor er vigtigt ved den nye støjbekendtgørelse, at disse ting bliver meget grundigt forberedt, f. eks. at man indfører kravet fra og med 1985-86 med lange og gode overgangsbestemmelser og med forskellig ikrafttrædende branche for branche. Vi mener, at udgiftsskønnene snarere ligger nede omkring $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ af de i offentligheden fremdragne tal, men selv om de ligger dernede, er det vigtigt, at vi har en gradvis igangsætning, på samme måde som vi jo har gennemført nedsættelsen til de 90 decibel i fornuftigt samarbejde med virksomhederne.

Hr. Svend Heiselberg må undskylde mig, hvis jeg virker sart, men hvis man bruger det udtryk om en ministers administration, at det er en kendsgerning, at socialdemokratiske ministre overfortolker og misbruger lovens bestemmelser, så må jeg kunne tillade mig en forsigtig reaktion. Tænk, hvis man om hr. Svend Heiselbergs virke som formand for Hanstholm Fiskeriforening sagde, at han i sin formandstid havde overfortolket og misbrugt sin stilling! Men jeg tror, at vi i det overforbrug af injurier, som efterhånden gør det ud for den politiske debat her i landet, har vænnet os til, at vi bare kan sige sådan

om hinanden uden at dokumentere det; hr. Svend Heiselberg dokumenterede det i hvert fald ikke.

Det er svært at administrere en rammelov, det er svært i en krisetid, det er svært med alle de modstridende interesser, der er involveret i det, og derfor synes jeg godt, man kunne skåne hinanden for udtryk som at »overfortolke og misbruge«, i hvert fald uden at der er fremdraget dokumentation herfor.

Hvad angår spørgsmålet om hviletidsbestemmelser, kan jeg sige, at vi er indstillet på i forskellige sammenhænge at fravige hviletidsreglerne. Vi foretrækker klart, at det indpasses i de almindelige aftaler på arbejdsmarkedet, men vi er indstillet på, at de skal kunne bruges. Jeg kan sige til hr. Svend Heiselberg – det kommer vi jo tilbage til senere i dag – at spørgsmålet om hviletidsreglernes indpasning på døgninstitutioner og navnlig en hensyntagen til de små døgninstitutioner efter min mening gør det nødvendigt, at vi er meget åbne over for at forhindre, at en for rigoristisk anvendelse af hviletidsbestemmelserne fører til, at man må lukke disse virksomheder.

Jeg tror ikke, hr. Ole Henriksen og jeg på ét eneste punkt var uenige om målsætninger og principper for administrationen, men hr. Ole Henriksen må være klar over, hvor fantastisk vanskeligt det er også inden for den branche, han selv kommer fra, at gennemføre en konsekvent arbejdsmiljømålsætning i en beskæftigelsesmæssigt anspændt tid. Vi er nødt til at tage hensyn til beskæftigelsen på virksomhederne, og det er selvfølgelig en afvejning, en afvejning, der bestemt ikke er særlig nem.

Så siger hr. Maisted – vel nærmest for at overgå hr. Svend Heiselberg – at der var blevet lukket i hundredvis af mindre bestående virksomheder, fordi der var for lavt til loftet i dem. Ja, det står i Folketingstidende; jeg tror, hr. Maisted vil se frem til at læse, hvad han har sagt derom. Det eneste, vi andre ser frem til, er en dokumentation for påstanden. Jeg har netop haft lejlighed til at spørge direktøren for arbejdstilsynet, om han kendte disse i hundredvis af eksempler på mindre virksomheder, der var lukket af denne grund. Vi administrerer på en sådan måde, at vi ikke lukker virksomheder på grund af det, og

[Arbejdsministeren]

vi er i øvrigt parate til at gå videre ved at se på disse spørgsmål.

Så spørger fru Lone Dybkjær, om det, vi stiller i udsigt i dagsordenen, betyder en omfattende, en sammenfattende og en kritisk analyse, og dertil kan jeg svare ja. Kritisk i den forstand af ordet, som fru Lone Dybkjær brugte det, hvor man prøver at fremhæve det positive og det mindre positive, altså på samme måde, som når man tale om teaterkritik, litteraturkritik osv., men altså en kritisk, omfattende og sammenfattende analyse.

Det betyder også, at vi farer med lempe, men ikke, som fru Lone Dybkjær var inde på, at vi standser regelarbejdet. Jeg tror, fru Lone Dybkjær har ret, når hun fremhæver vigtigheden af, at administrationen bliver ensartet ude over landet, og at vi sanerer alle forældede bestemmelser. Jeg ved fra arbejdstilsynet, at det er noget, man allerede har sat i kraft, idet man ikke bare sætter nye regler i kraft, men ophæver gamle regler, ophæver gamle publikationer, ikke bare de eksempler, fru Lone Dybkjær har nævnt, men alle mulige ældre bestemmelser, som måske ikke i dag bruges i den praktiske administration, men som er belastende for virksomheden bare ved, at de står et eller andet sted, og man kunne også, når det gælder loftshøjdekravene, følge den tanke, fru Lone Dybkjær var inde på.

Jeg kan til hr. Waldorff sige, at jeg mener, at det er i arbejdsmiljølovens ånd at gennemføre disse cost-benefit-analyser, som vi lægger op til, men jeg er helt enig med hr. Waldorff i, at det ikke er nogen nem opgave. Jeg vil min vane og min natur utro gøre en enkelt lille polemisk bemærkning til hr. Waldorff: tænk, hvis vi havde fulgt venstresocialisterne i 1975 og slet ikke havde gennemført arbejdsmiljøloven; så havde vi for alvor stået med store vanskeligheder i dag.

Hr. Arne Bjerregaard har jeg ingen yderligere bemærkninger til.

Jeg vil gerne endnu en gang sige tak til de mange gode indlæg.

Mimi Stilling Jakobsen (CD):

Ministeren har jo takket ordførerne, så det behøver jeg ikke at gøre, selv om det måske var min debat, men det er jo ligegyldigt. Jeg synes i hvert fald, at vi har haft en debat, der

har vist, at der er interesse om emnet, og det var stort set det, vi gerne ville opnå.

Det er stadig væk væsentligt, i og med at der ligger store opgaver foran arbejdsministeren nu, at arbejdsministeren har en fornemmelse af, hvad der rører sig i folketinget. Jeg tror, arbejdsministeren i dag i hvert fald må have erkendt, at der er meget stor vilje i folketinget til, at arbejdsministeren skal fare med lempe, som fru Lone Dybkjær sagde. Jeg havde gerne set det noget mere konkretiseret, som det fremgår af det dagsordensforslag, jeg har stillet. Men i hvert fald synes jeg, man af debatten kan udlede, at der er et klart flertal i folketinget for, at man altså nu må prøve at tage den lidt med ro, og at ambitionsniveauet måske nok skal skrues en del ned, hvor der ikke er tale om den direkte sikkerhed og sundhed.

Hvad angår dagsorderne har vi fra CDs side stor sympati for både det dagsordensforslag, der er fremsat af det konservative folkeparti, og det, der er fremsat af venstre. Det er måske ikke så relevant, hvad man vil stemme til dem, for de kommer nok ikke til afstemning alligevel.

Til gengæld kan jeg sige, at vi kan ikke støtte dagsordenen fra socialdemokratiet, støttet af det radikale venstre og SF, af den simple grund at den ikke besvarer de problemer, som vi har villet rejse med denne debat.

Det er meget godt, at vi får en debat til – det ser vi da allerede frem til – men det er altså ikke lige det, vi synes burde være svaret på den debat, vi har haft i dag. Egentlig må jeg sige både til ministeren og til fru Lone Dybkjær, at vel er der holdningsforskelle i dette her, men alligevel synes jeg, at både socialdemokratiet og det radikale venstre punkt for punkt har sagt: ja men det er da rigtigt, hvad der står i CDs dagsordensforslag. Det er rigtigt, at der skal tages økonomiske hensyn, når man formulerer bekendtgørelserne. Det er rigtigt, at man skal undgå bureaukrati mest muligt. Arbejdsministeren gav mig oven i købet ret i, at det var væsentligt, at man ikke fik alt for omfattende dispensationsbestemmelser, for det er noget af det, der gør det indviklet.

Jeg tror også, alle partier må kunne gå ind for, at retssikkerheden for brugerne skal sikres netop gennem klart formulerede regler. Man må vide, hvornår man overtræder reglerne, og hvornår man ikke overtræder dem.

[Mimi Stilling Jakobsen]

Der er ingen, der kan undskylde, at reglerne bliver overtrådt, men man kan undskylde det, hvis arbejdegiveren ikke har en chance for at finde ud af, hvad reglerne går ud på, og om det er et påbud, der er bindende, eller det bare var et godt råd fra arbejdstilsynet.

Derfor forstår jeg stadig væk ikke rigtig, at der ikke kunne blive flertal for vores dagsorden, men det kan der altså ikke, og jeg har givet en melding om socialdemokratiets dagsorden.

Hvad angår dispensationer er der blevet spillet lidt på, at man ikke var enige dér: venstre sagde, der skulle flere dispensationer til, CD siger, der ikke skal dispensationer til. Jeg tror, partierne er enige. Det, vi mener med det, er, at man, hvis man har klart formulerede regler, som dækker de relevante områder, ikke behøver alle disse spandevise af dispensationer, for det er dispensationerne, der gør, at bureaukratiet bliver så overvældende. Det er rigtigt, som ministeren siger, at der bliver anket måske 120 eller 130 sager om året – ja, op til arbejdsministeren, men jeg tror ikke, man skal undervurdere den korrespondance, der føres mellem virksomheder og arbejdstilsynet, mellem offentlige myndigheder og arbejdstilsynet, hvor man kan skrive frem og tilbage i ugevis om, hvorfor nu det, og hvad er der hjemmel til, og alt det her. Den papirgang kender arbejdsministeren måske ikke – den får han i hvert fald ikke forelagt, og det skal han da ikke være ked af, men den er meget omfattende, og det er på grund af disse dispensationsbestemmelser.

Det skyldes igen uklarheden i, hvad der er påbud, og hvad der er vejledninger. Ministeren sagde klart, at arbejdstilsynet ikke må give påbud med hjemmel i vejledninger eller anvisninger, men jeg kender konkrete eksempler på, at det er sket, og det forvirrer rundt omkring. For hvad sker der, når man så går dybt ind i sagen? Det kan en kommune sagtens gøre, for de har en jurist, der kan sidde og se sådan noget efter, men hvad skal den lille arbejdsgiver gøre? Han har ikke en chance for at finde ud af, om der nu er hjemmel i loven eller det er i en bekendtgørelse eller en anvisning, for det er jo ikke til at finde ud af.

Det kan godt være, at de ikke klager, for de kan simpelt hen ikke finde ud af, om det er rigtigt eller forkert, og så må man hellere

gøre det, for uanset om der måske ikke sker noget fra arbejdstilsynets side, har det problem allerede skabt opmærksomhed og måske oven i købet ballade på arbejdspladsen, men det er altså et aspekt, der skal med.

Det er ikke nok, at arbejdstilsynet måske bakker ud af en sag og siger: o.k., det var ikke så slemt ment, det var en vejledning, men hvis det allerede har givet anledning til utilfredshed på arbejdspladsen, hvor er vi så henne? Hvis man allerede har nedlagt arbejdet på grund af noget, som der altså viste sig ikke at være grundlag for, er skaden altså sket, og det er derfor, klarheden er så væsentlig.

Til fru Lone Dybkjær vil jeg gerne sige tak for tilslutningen, fordi jeg fornemmede også, at fru Lone Dybkjær og jeg var meget enige. Det kan godt være, jeg sagde det lidt mere firkantet, men jeg fornemmede i hvert fald, at fru Lone Dybkjær i samtlige de punkter, der var nævnt i dagsordenen fra CD, bekræftede, at det også var det radikale venstres holdning. Jeg kan så beklage, at det radikale venstre ikke tager den samme konklusion og stemmer for vor dagsorden; men det er der altså ikke noget at gøre ved.

Til VS vil jeg sige følgende: for det første kan VS og CD jo have diametralt modsatte opfattelser af, hvordan arbejdsgivere er, og det har naturligvis noget at gøre med, at dette her er en holdningsdebat, hvad jeg synes er glimrende. Det bliver vi aldrig enige om, men jeg vil dog gerne spørge hr. Waldorff, om der ikke er noget som helst, der kan bringe hr. Waldorff i tvivl. Er der ikke noget som helst, der kan sige hr. Waldorff, at det ikke er i arbejdsgiverens umiddelbare interesse at have et stort sygefravær f.eks. blandt sine ansatte på grund af dårligt arbejdsmiljø?

Jeg vil ikke begynde at diskutere arbejdsgiveres moral eller etik eller noget som helst med hr. Waldorff, for det ved jeg vi er uenige om, men så tag dog de økonomiske konsekvenser! Er der ikke noget som helst, der kan bringe hr. Waldorff til at synes, at det måske kunne være en fordel for arbejdsgiverne at have et godt arbejdsmiljø på sin arbejdsplads af hensyn til de ansatte – om ikke andet så af økonomiske grunde?

Hvad angår cost-benefit, er det ikke bare et spørgsmål om, hvorvidt arbejdsgiveren kan tjene så og så meget ved at lade være med at gøre noget; det er sandelig også et

[Mimi Stilling Jakobsen]

spørgsmål om, hvorvidt man kan opretholde arbejdspladser, når der bliver krævet de og de ting. Jeg tror ikke, jeg behøver erindre hr. Waldorff om, at man adskillige gange i pressen har set lønmodtagere gå ud og forsvare deres arbejdsplads og rent ud har sagt til VS, at de nu skulle holde nallerne – undskyld, neglene – væk fra den arbejdsplads og det miljøproblem, for nu galdt det om at opretholde den arbejdsplads, for det var en god arbejdsplads. Det tror jeg nok hr. Waldorff må erkende vist også er forekommet, så det er altså ikke bare arbejdsgiveren, der står som den store Bastian.

Ministeren svarede mig på mange spørgsmål, men der manglede måske lige et par enkelte, og jeg vil kort gentage dem. Jeg ville gerne have en vurdering af forsøgene med sikkerhedskurser på 24 timer for kontor- og administrationspersonale. Jeg står helt ved mine udtalelser om, at der på visse områder kan være behov for sikkerhedskurser af længere varighed, men det er netop differentieringen, der gør, at systemet kommer til at virke rimeligt. Problemet opstår netop, når man forsøger at lave et system, der skal passe for alt og alle, også grupper, der har vidt forskellige arbejdsvilkår. Men jeg vil gerne høre, om der kan siges noget om dette forsøg.

Så vil jeg gerne understrege, hvad fru Lone Dybkjær sagde om disse BST-centre. Det er rigtigt, at der er givet etableringstilskud til en lang række af disse centre, og derfor kan ministeren stille sig op og beklage, at der er blevet lavet så mange, men man har altså fra offentlig side givet støtte til dem hver gang. Jeg vil gerne fastholde, at dette her skal foregå ude lokalt, og jeg vil gerne spørge ministeren direkte, om han har planer om at oprette en central organisation af en eller anden art, en institution, der skal koordinere eller rådgive, eller om det skal foregå lokalt ude i Pandrup, som ministeren nævnte.

Endvidere vil jeg spørge, om ministeren finder det rimeligt, at lærerforeningen nu inddrager arbejdsmiljøloven i forbindelse med, at de føler sig truet i deres arbejde i skolen.

Jeg fik ikke fat i svaret på spørgsmålet om stoffer og materialer. Ministeren svarede mig, at det ikke var alle stoffer, der var omfattet. Det vil jeg erklære mig tilfreds med, men jeg vil gerne vide, om disse opløsningsstoffer er

omfattet. Vil det sige, at alle stoffer, der bare indeholder disse 2 pct. af et eller andet farligt – så er vi altså igen ovre i de blå søm, kuglepennene osv. – også er omfattet af disse regler?

Grethe Fenger Møller (KF):

Jeg bliver altid så glad og rørt, når arbejdsministeren graver ned i min fortid, og det kunne være fristende at gøre gengæld. Engang for nogle år siden underviste arbejdsministeren på Århus universitet i statskundskab, og jeg tror faktisk, at arbejdsministeren i sine forelæsninger fortalte de studerende, at en minister har et ansvarsområde. Men hvad er det så, arbejdsministeren gør i dag, da han nu selv har fået et sådant højt embede? Han går rundt og vasker sine hænder – og renlighed er jo meget godt, men alting med måde – og siger: det er slet ikke min skyld, det er alle de andres skyld, det er arbejdsmarkedets parter skyld, det er slet ikke mig, I skal skyde på, men arbejdsmarkedets parter.

Er det nu rigtigt? Det synes jeg ikke. Jeg synes ikke, vi kan acceptere, at ministeren ikke er ansvarlig for en administration af en lovgivning, således at vi er klar over, hvad det egentlig er, denne minister administrerer.

Vi har nu haft en arbejdsmiljølov siden 1975, og derfor er det også på tide, at vi foretager en vurdering af, hvordan denne lovgivning har virket, og vi synes, som vi mente i 1975, at det er utilfredsstillende med bemyndigelsesbestemmelser, at det er forkert i princippet, at folketinget vedtager love, der er baseret på udstrakte bemyndigelser. Jeg synes også, erfaringerne har vist, at vi har brug for nogle klare regler, der, som det fremgår af vores dagsorden, fastslår de rettigheder og forpligtelser, der skal være gældende for virksomhederne. Jeg tror, det er meget nødvendigt, at vi får gennemført dette, og derfor synes vi selvfølgelig heller ikke, det er tilfredsstillende, at man bare kører videre hen ad landevejen med de gamle regler. Jeg tror, at det, mennesker har brug for, også er en form for tryghed i deres arbejdsmiljø, dette at vide, hvordan tingene skal være. Jeg tror, at der i denne tryghed også indgår et behov for nogle klare og præcise regler.

Arbejdsministeren nævnte nogle tal for, hvor mange klagesager og hvor mange rets-

[Grethe Fenger Møller]

sager der var. Det lyder selvfølgelig ikke voldsomt, når man tager hele området i betragtning, men der er nogle ting, man har glemt at måle. Man har glemt at måle de byrder, der er for erhvervslivet, og her tænker jeg især på de mindre erhvervsvirksomheder, hvor det, at man pludselig kommer og stiller nye, uforståelige, kostbare krav, betyder, at man måske lukker en forretning.

Jeg mener også, det er meget væsentligt, at man får gjort noget ved 11-timers reglen, som er et af de områder, hvor vi lever på dispensationer. Der er en mangel på forståelse for, at der virkelig er et behov for dette her. Hvis man nu opfordrer folketingets formand til ikke at give en sådan dispensation for folketinget, kunne det jo være, at man i løbet af kort tid fandt ud af, hvor utålelig denne regel virker i praksis.

Hvad angår de øvrige dagsordensforslag, der er fremsat, vil jeg sige, at socialdemokratiets forslag om, at vi bare næste år skal have en redegørelse, ikke bringer os ét skridt videre. Det, vi har brug for, er at få lavet tingene om, få nogle klare og præcise regler, således som vi har foreslået.

Dagsordenerne fra venstre og CD kan da være meget udmærkede, men de er begge baseret på, at vi accepterer den nugældende arbejdsmiljølov, og at vi bare prøver at arbejde ud fra den, og det finder vi ikke fra det konservative folkepartis side er tilfredsstillende. Vi kræver, at vi får en lovrevision, og at vi får nogle klare og koncise regler, således at både ansatte og virksomheder ved, hvad det er, de skal lave om til.

Svend Heiselberg (V):

Ministeren forsøger at bagatellisere problemerne og siger, at der kun har været 120 sager, og at det jo ikke er ret mange, men ministeren glemmer at fortælle, hvor mange virksomheder der måske er bragt til lukning, og hvor mange virksomheder der er bragt i økonomiske vanskeligheder ved, at man stillede nogle fuldstændig tåbelige krav fra nogle embedsmænd, der er kommet ud og har fortalt, at man var nødt til at ændre hele arbejdsgangen i forskellige virksomheder, på grund af arbejdsmiljøloven. Hvor mange virksomheder tror arbejdsministeren ikke, der har store økonomiske vanskeligheder i dag, fordi man har stillet sådan nogle krav?

Men folk har altså bare accepteret det uden at rejse en sag på det, og som følge deraf har ministeren ingen mulighed for at registrere dem.

Ministeren svarede næsten ikke på det spørgsmål, som jeg ellers i går bad ministeren om at besvare, nemlig hvordan regeringen ser på den neddæmpning af støjen med ca. 33 pct. Vi vil altså gerne vide, om regeringen vil sætte bekendtgørelsen i kraft.

Jeg synes, det er godt, vi har fået rejst denne debat i dag, og jeg synes, der skal lyde ros til Berlingske Tidende, fordi de har kørt den »Paragraf Danmark«, hvor man har kunnet se, hvor tåbeligt en lov kan komme til at virke, når man overlader en rammelov til ministerens og embedsmændenes administration. Der burde egentlig uddeles en pris til den, som har gjort det store arbejde at illustrere over for befolkningen, hvordan loven bliver misbrugt.

Så siger ministeren, at det næsten er injurier at sige den slags ting og nævner overfortolkninger. Ja, ministeren kan jo lægge sag an mod mig på grund af mine udtalelser, om han vil, det kunne da være udmærket at få belyst, hvor mange gange de forskellige socialdemokratiske ministre har overfortolket en lov. Jeg tror aldrig, det har været lovens intention, at en lille virksomhedsindehaver skal kende ca. 3.000 sider for at kunne svare myndighederne, når de kommer og stiller deres krav. Det er jeg helt sikker på aldrig har været meningen med arbejdsmiljøloven. Jeg er også helt sikker på, at det ikke var meningen, at arbejdsstedsindretninger skulle koste ca. 40 mia kr., som man jo frit og frejdigt slår om sig med at det vil koste. Derfor synes jeg, der er god grund til, at vi får en debat herom, sådan at vi kan se, hvor fejlagtigt loven bliver administreret.

Vi kan selvfølgelig ikke stemme for regeringens dagsorden, og også de øvrige dagsordener må vi tage afstand fra. Den eneste, der siger tingene sådan, som de bør siges, mener vi er det dagsordensforslag, som venstre har stillet.

Maisted (FP):

Jeg er bange for, at hr. Svend Heiselberg taber en sådan sag, for jeg er helt overbevist om, at myndighederne har magten totalt, og det er i og for sig det, der er problemet. Nu

[Maisted]

står ministeren heroppe og siger, at der kun er 120 sager om året og 150 retssager, så det er jo intet problem. Ja men det er da en ejendommelig ting at sige. For, som jeg sagde før, har de retten og magten. Der er tusindvis af virksomheder i dette land, der bare har måttet dreje nøglen om, fordi de ikke har kunnet leve op til disse krav. Ja, tusindvis – der bliver lukket godt tusind små virksomheder om året i Danmark. Fejlen er, at alle disse virksomheder altså ikke har sendt et lille brev til arbejdsministeren, hvori de oplyser, at de på grund af alle disse tåbelige paragrafer og alle disse krav, den socialdemokratiske regering stiller til dem, altså har besluttet at dreje nøglen om og lukke virksomheden, og det er selvfølgelig beklageligt, at de ikke har skrevet et sådant brev til ministeren.

Men af den omstændighed, at der kun er 270 sager i alt om året, at udlede en ret for ministeren til at tyrannisere dansk erhvervsliv var dog en ejendommelig logisk slutning på sådanne tal. Jeg mener i øvrigt, jeg sagde: bl.a. på grund af lav loftshøjde, men jeg er ikke engang overbevist om, at jeg ikke har ret, og at det altså er flere hundrede virksomheder, der lukker på grund af for lav loftshøjde. Men jeg går ud fra, at man engang ad åre vil lave en undersøgelse af, hvorfor mere end tusind mindre virksomheder om året drejer nøglen om og ikke engang finder det nødvendigt at sende et brev til arbejdsministeren.

Vi kunne f.eks. også have taget en helt anden sag, som har været fremme. De emissionsværdier, man ville stille plastbranchen over for, ville lynhurtigt lukke 6.000 arbejdspladser og flere hundrede danske virksomheder. Der er det helt sikkert, at ministeren heller ikke havde haft nogen sager, hvis disse emissionsværdier var blevet trumfet igennem. Gud ske lov kom det jo altså ikke så vidt, men hvis det havde været tilfældet, er det heller ikke sikkert, de havde haft kræfter til at sende et brev til arbejdsministeren om, at vi på grund af jeres tåbelige opførsel lukker virksomheden.

Det er en ejendommelig form for argumentation. Ethvert menneske i Danmark, der følger bare en smule med, ved, at dette område grænser til hysteri. Det administreres på en måde, der bevidst generer en række mennesker, og socialisterne misbruger hele denne sag til en argumentation, hvor de forfølger

politiske mål, ligesom hr. Ole Henriksen sagde: det, det drejer sig om her, er at få dem i knæ, så vi får ophævet retten til at lede og fordele arbejdet. Det er det, der reelt ligger bag ved hele denne kampagne. Det er derfor, ministeren har fået, er det 40 bemyndigelser, der er i denne lovgivning?, så de kan gøre, hvad der passer dem. Ministeren er jo også ked af, at vi har sådanne økonomiske forhold i Danmark – som socialdemokratiet selv har skabt – at de desværre ikke kan give virksomhederne endnu flere tommeskruer på, og de ser bort fra, at man må lukke endnu flere virksomheder. Det er en svær belastning for en arbejdsminister, som snarere burde hedde arbejdsløshedsminister.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg skal takke arbejdsministeren for de givne tilsagn og understrege vigtigheden af, at ministeren nøje vurderer, hvad der sættes i værk i dette år. Vi er i en kritisk periode. Vi ved, folketinget i øjeblikket har brug for midler til en lovgivning, som flertallet vil finde nødvendig – her skal jeg tage som et enkelt eksempel landbruget – og derfor er det uhyre vigtigt, at vi bevarer arbejdspladserne, det er uhyre vigtigt, at vi bevarer virksomhedernes konkurrenceevne, og det er uhyre vigtigt, at vi gør det på en sådan måde, at vi skaber en vis optimisme. Altså psykologien i denne sag er vigtig.

Ellers skal jeg blot sige til fru Mimi Stilling Jakobsen, at vi ikke finder, det er debatten, der er behov for; deri er jeg enig med fru Mimi Stilling Jakobsen. Vi finder derimod, at der er behov for et grundigt arbejde, der viser, om denne lovgivning eller administrationen heraf skal ændres ikke bare stykkevis og delt.

Fru Grethe Fenger Møller sagde også: vi kræver lovrevision. Ja men det er nu altså ønskeligt, at vi har et grundigt gennearbejdet oplæg, når vi laver en lovrevision herinde, og det er det, dagsordenen indeholder.

Waldorff (VS):

Arbejdsministeren så ud, som om han tog et stik hjem efter en vellykket knibning, da han sagde: tænkt, hvis vi nu slet ikke havde haft arbejdsmiljøloven, sådan som VS mente i 1975. Det er en aldeles idiotisk måde at stille det op på, for det drejer sig selvfølgelig

[Waldorff]

ikke om, hvorvidt man skal have en arbejdsmiljølov eller ej. Det drejer sig om, hvilke principper der skal være afgørende i en arbejdsmiljølov. Det drejer sig om arbejdernes egen mulighed for at kontrollere de industrielle arbejdsprocesser generelt, og det drejer sig om deres muligheder for at sige fra over for processer, over for stoffer og materialer, som de ved eller har kraftig mistanke om er sundhedsfarlige. Det er det, der er det principielle i diskussionen.

Måske skulle arbejdsministeren i stedet for have svaret på det spørgsmål, jeg stillede, for det siger måske noget om, hvordan arbejdsmiljøloven fungerer, nemlig om han ville forklare, hvordan arbejdersiden har været inddraget i de to bekendtgørelser kloakbekendtgørelsen og støjbekendtgørelsen. Medmindre arbejdsministeren siger noget andet, må vi gå ud fra, det er rigtigt, som jeg har fået oplyst, at arbejdersiden faktisk ikke har været inddraget hverken gennem spørgeskemaundersøgelser om de gevinster, der kunne ligge i disse bekendtgørelser set fra arbejdernes synspunkt, eller i en eller anden form for udvalgsarbejde vedrørende cost-benefit-analysen. Hvis det er rigtigt, synes jeg, det siger meget om, hvordan disse ting foregår, hvem det er, der har interesse i dem, og hvordan staten altså bøjer sig for arbejdsgiverne i disse sager.

Dernæst nogle bemærkninger til fru Mimi Stilling Jakobsen. Vi diskuterer ikke arbejdsgiveres moral; det er uinteressant. Vi interesserer os for, hvilke interesser de har, og hvordan vi fra hver vort synspunkt må angribe disse interesser. Det er rigtigt nok, at der i perioder og undtagelsesvis for arbejdsgivere er en økonomisk interesse i et godt arbejdsmiljø, men det er der altså især i højkonjunkturperioder, hvor arbejdskraften kan gøre sig kostbar og kan stille krav til arbejdssituationen. Grunden til, at vi får den offensiv lige nu, er, at man besvarer stort sygefravær med fyringer eller med trusler om fyringer, sådan at folk af angst for at blive lempet ud af en virksomhed går på arbejde, selv om de er syge. Det er faktisk temmelig almindeligt i øjeblikket.

Når der så sker det, at staten optræder som forsvarer for lønarbejdernes interesser – og det gør den i en sådan situation, og det er også vigtigt i en sådan situation, hvor der er rigeligt med arbejdskraft, som byder sig til

på mange forskellige dårlige betingelser – så må man selvfølgelig fra arbejdsgiverside sætte angrebet ind imod staten, for her er der penge at hente.

Så er det da også klart, at arbejderne vil reagere imod, at der fastsættes arbejdsmiljøkrav eller miljøkrav generelt eller hvad som helst: rentens højde, lønudviklingen og det ene og det andet, alt, som kan true en virksomhed, måske til lukning.

Men jeg forstår ikke argumenterne fra borgerlig side, for fra borgerlig side fastholder man jo et samfundssystem, hvor det er konkurrencen, der er drivende. Kapitalens logik kan simpelt hen bare ikke fungere, hvis ikke den udrensningseffekt virker over for virksomhederne. Spørg hr. Maisted, spørg de konservative: er pointen ikke netop, at konkurrencen skal virke også som sanering af virksomhederne? De svageste må falde fra, de, der ikke kan følge med i rationalisering, de, der ikke kan gennemføre teknologisk innovation osv. Selvfølgelig må virksomheder lukke, og fra arbejdernes side er det værste, man kan gøre, ligesom at gøre det til deres ansvar at opretholde virksomheder inden for et system, som netop bygger på udrensning, fordi det betyder, at arbejderklassen kommer til at betale hele prisen for disse virksomheder.

Det, der er målet, er at sikre, at arbejderklassen kan overleve under de bedst mulige betingelser, og det betyder, at man må acceptere også, at der sker virksomhedslukninger, hvis en virksomhed ikke har råd til at gennemføre de forbedringer, som er nødvendige for, at arbejderklassen kan overleve, og for, at man f. eks. konkret kan undgå fosterskader, som er så almindelige på mange virksomheder.

Så vil jeg til sidst bare sige, at vi kan stemme for den socialdemokratiske dagsorden. Når vi kan stemme for den, er det ikke, fordi vi er enige i den måde, den er tilrettelagt på, men selvfølgelig fordi vi mener, at man ud fra det synspunkt, der handler om at beskytte arbejdskraften og handler om at afvise alle de borgerlige angreb, som kommer på arbejdsmiljøloven i øjeblikket, også mener, at det er værd at få diskuteret de erfaringer, vi har, og at få diskuteret en sammenligning med udlandet.

Arne Bjerregaard (KrF):

Nu vil ministeren ikke kommentere mine bemærkninger, uden at jeg har fremsendt det skriftligt, om jeg havde overtrådt arbejdsmiljøloven ved at lade min søn arbejde for meget. Jeg mener, det står så klart, at ministeren såmænd godt kunne have sagt, at det gjorde jeg. Men det ville han dog ikke udtale sig om. Så er jeg selvfølgelig spændt på, hvad der nu skal ske med mig, men det må jeg afvente.

Men for os at se er det stadig væk sådan, at et godt miljø er noget, som vi alle vil stræbe imod, og vi mener stadig væk, at det er vigtigt at få samarbejde om et godt miljø imellem arbejdere og arbejdsgivere og også at få dette ting og befolkningen udenfor til at fungere i et tempo, som er rimeligt og acceptabelt for befolkningen. Der er det altså, at vi føler, ministeren og andre måske har lidt for travlt. Hr. Maisted sagde, at der bliver lukket virksomheder i tusindvis på grund af arbejdsmiljøloven; det skal jeg afholde mig fra at postulere, men vi kender jo nogle enkelte, som gør, at man i visse områder, som jeg sagde før, får en modvilje imod det, som i intentionerne er godt.

Vi havde et dejligt lille lysestøberi, som blev drevet af en lille familie, hvor der til at begynde med kun var familiemedlemmer ansat. Desværre gik de hen og fik en vis eksport, og så ansatte man nogle folk, og så ruller lavinen. Så skal der opfyldes visse krav: der skulle være toiletter, frokoststue, og hvad det nu hedder, der var for lavt til loftet, og der var meget andet i vejen, fordi man ud over familien havde ansat 4-5 mennesker.

Man havde i grunden på den arbejdsplads de bedste forhold: man spiste i familiens spisestue, der var to toiletter, som man kunne bruge, men det var ikke arbejdernes, og så kunne de ikke anvendes. Hvad gør så sådan en virksomhed? Den siger: vi opgiver! Og i dag er der altså ikke noget lysestøberi.

Var det kun det hjemlige forbrug, kunne det jo være lige meget, men da der nu var opnået en vis eksport, mener vi ikke, det kan være lige meget. Det er altså et klart eksempel på, hvorledes det kan virke, og det er urimeligt, fordi man med en vis fleksibilitet nok kunne have bevaret dette, samtidig med at man hen ad vejen havde fået lavet de for-

bedringer, som er rimelige, for at få et rimeligt fysisk miljø at arbejde i.

Lad mig kort skære det ud i pap igen, hr. minister. Vi ønsker ikke at følge det op med, at vi skal have en helt ny arbejdsmiljølov; det forestiller vi os ikke. Vi føler stadig væk, selv om vi ikke har været med til at gennemføre det, at rammen er god nok. Men den måde, den udfyldes på, er ikke altid god nok.

Det, vi ønsker, er at gøre det rigtige så langsomt og så fleksibelt, at befolkningen kan acceptere det og virksomhederne kan leve med det. Det er det, vi gerne også med denne forespørgsel vil have ministeren til at forstå og rette sig efter.

Bertel Haarder (V):

Arbejdsministeren startede med at tale om holdningsforskelle, og det har han måske lidt ret i. I sundhedssektoren er der her i vinter brugt flere hundrede millioner kroner på nye stillinger, og i amternes døgninstitutioner er der brugt et par hundrede millioner kroner til nye stillinger. Det kan være, arbejdsministeren vil anfægte tallene, men jeg har faktisk fået dem skriftligt i et svar, jeg har modtaget, hvor man giver tallene fra Københavns kommune og fra Frederiksberg. Når man forstørret op, er der ingen tvivl om, at størrelsesordenen er i det lag, som jeg her har nævnt: flere hundrede millioner kroner alene på sundhedssektoren; det følger af Københavns og Frederiksberg kommuners tal. Det kunne vi have undgået - vi kunne have brugt de penge til noget bedre - hvis blot arbejdsministeren havde lyttet, dengang Amdtsrådsforeningen kom og bad om dispensation. Men arbejdsministeren sagde nej. Hviletidsbestemmelserne skulle gennemføres, flere hundrede millioner kroner skulle bruges, ikke på patienterne, men på arbejdsministerens hviletidsbestemmelser.

Patienterne kunne ellers have god brug for de penge. Der er 45.000 mennesker på venteliste, og der er 10.000 ledige senge, og operationsafsnittene, som disse 45.000 går og venter på, står gabende tomme langt den største del af tiden. Tænk, om man havde tænkt på fru Jensen og fru Hansen, der går på 3. år og venter på at få lavet knæet, og som måske går på sygedagpenge og måske skal skifte lejlighed og mister job. Tænk, om man havde

[Bertel Haarder]

tænkt på dem, der står på venteliste, i stedet for at tænke på arbejdsministerens nye hviletidsbestemmelser. De kunne vel godt have ventet lidt, og den omstændighed, at de ikke fik lov til at vente, på trods af at Amtsrådsforeningen kom og tiggede og bad om det – en enig amtsrådsforening, venstrefolk og socialdemokrater hånd i hånd – det siger noget om arbejdsministerens prioritering, om hans holdning. Nu kan han komme herop og puste sig lige så meget op, som han gjorde i første indlæg; sådan er det nemlig, når man ruger over noget, der skal dækkes.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Der bliver ikke tale om, at jeg puster mig op med noget, men jeg er nødt til at imødegå direkte usandfærdige oplysninger fra hr. Bertel Haarders side. Hr. Bertel Haarders partifælle, som han måske har mere tillid til end til mine oplysninger – jeg tænker på den nuværende medicinaldirektør – har udtrykkeligt i sit brev til Amtsrådsforeningen i efteråret gjort opmærksom på, at årsagen til det store stillingsforbrug i forbindelse med den nye overenskomst på lægeområdet ikke var arbejdsmiljøloven, men var et nyt arbejdstilrettelægningssystem, som de offentlige arbejdsgivere inklusive staten ønskede gennemført. Jeg tror ikke, vi har afvist én eneste dispensation; vi har bestandig haft det synspunkt at overlade det så meget som muligt til arbejdsmarkedets parter selv at tilpasse reglerne i overensstemmelse hermed.

Så vil jeg gerne afvise udtrykket »arbejdsministerens hviletidsregel«. De hviletidsbestemmelser, vi har i den danske lovgivning, har været gældende i knap 30 år på de industrielle arbejdspladser i den private sektor. De blev foreslået udstrakt til det offentlige område inklusive sundhedssektoren ikke af en socialdemokratisk arbejdsminister, men af et tidligere medlem her i folketinget, daværende arbejdsminister Johan Philipsen. Jeg tror endda, de blev fremsat 3 gange af denne minister og efterfølgende gennemført i et forlig, som hr. Svend Heiselberg rigtig sagde det, mellem socialdemokratiet, venstre og det radikale venstre.

Arbejdsmiljøloven har ikke ansvaret for det nye arbejdstilrettelægningssystem, der er gennemført inden for sygehussektoren. Vi er ikke blevet spurgt om det; det er et overens-

komstmæssigt anliggende, som man har ønsket gennemført i forbindelse med realiseringen af målsætningen om 40 timers arbejdsuge m.v.

Jeg har netop i dag udtrykkeligt sagt – hvis hr. Bertel Haarder havde haft tid til at overvære hele debatten, ville han have hørt det – at vi for så vidt angår døgninstitutionsområdet vil tage vidtgående hensyn og optage drøftelser med Amtsrådsforeningen om det. En påstand bliver ikke mere rigtig af at blive gentaget af hr. Bertel Haarder i hundredvis af gange, og hr. Bertel Haarder ved, at disse ting er forkerte, for jeg har sagt det til ham før, også i offentlig debat. Så meget til hr. Bertel Haarder, og jeg kommer ikke op én gang til, uanset hvad hr. Bertel Haarder siger om dette spørgsmål; der er jo grænser.

Så skal jeg sige til hr. Waldorff, at baggrunden for kloakbekendtgørelsen, som hr. Waldorff ved, er omfattende spørgeske-maundersøgelser af kloakarbejdernes vilkår, bl.a. doktor Egsmoses analyse, men også flere andre undersøgelser, og arbejdersiden har i høj grad været inddraget i udarbejdelsen af disse regler, først det grundlæggende regelarbejde, siden hen i arbejdsmiljørådets planlægningsudvalg, hvor man også har gennemført de økonomiske analyser.

Til hr. Svend Heiselberg vil jeg gerne sige, at det, jeg tog afstand fra før, var ord som »misbrug af lovgivningen« og »overfortolkning af lovgivningen«, men det er næsten overflødigt, når hr. Svend Heiselberg ikke hører, hvad der bliver sagt. Det, jeg satte et spørgsmålstegn ved, var vores tendens til at overforbruge stærke udtryk. Hr. Svend Heiselberg brugte udtryk som »misbrug« og »overfortolkning« i sit første indlæg, og det var derfor, jeg sagde: hvorfor skal vi dog bruge sådan nogle ord? Jeg tror ikke engang, hr. Svend Heiselberg mener det. Hvorfor skal hr. Svend Heiselberg her i anden omgang tale om »fuldstændig tåbelige embedsmænd«? Ja men det er da nogle fantastisk stærke udtryk at bruge om mennesker, der udfører et stykke arbejde. Hvorfor kan man ikke kritisere dér, hvor man er uenig, og så udvise en vis respekt? Hvis hr. Svend Heiselberg vil have illustration af, hvad jeg mener, kan han tænke på hr. Maisteds indlæg, hvorfra jeg kan citere følgende:

»I tusindvis af små virksomheder er blevet lukket på grund af helt tåbelig administrati-

[Arbejdsministeren]

on, der grænsede til hysteri. Bevidst forfølgelse af mindre virksomheder. Målsætningen er at lukke endnu flere virksomheder. Endnu flere tommeskruer på produktionen.«

Ja men lad os da undgå den slags udtryk i hvert fald mellem de rimelige partier her i folketinget.

Jeg er enig med hr. Svend Heiselberg i hans udtalelser om Berlingske Tidende. Jeg synes, det er vigtigt, at man tager denne oplysningsvirksomhed op, men jeg synes, det er rigtigt at påpege, hvad der er den politiske interesse fra Berlingske Tidendes side i ikke at spørge dem, der er ansvarlige, ikke at give dem lejlighed til at udtale sig, sådan at forkerte påstande med det samme kan afvises. En gang imellem har man det indtryk, at Berlingske Tidendes artikler på dette felt er lige så objektive om dette livs vilkår, som tidsskrifterne »Vågn Op!« og »Vagttårnet« er om det fremtidige livs vilkår.

Så vil jeg gerne til fru Mimi Stilling Jakobsen sige, at vi ikke har en endelig vurdering af forsøget med de 24 timer, men det skal jeg sørge for at folketinget bliver orienteret om, så snart det foreligger.

Om BST-centrene kun dette, at vi tænker os de bestående centre anvendt i forbindelse med branche-BST for bygge- og anlægssektoren. Jeg er ikke bekendt med en kommentar til lærerforeningens henvendelse. Jeg kan videre sige til fru Mimi Stilling Jakobsen, at den særlige 2 pct.s regel i stof- og materialebekendtgørelsen efter alt at dømme ikke kommer med i den endelige stof- og materialebekendtgørelse; netop af de grunde, som fru Mimi Stilling Jakobsen var inde på, er det svært at overskue området.

Så vil jeg gerne sige til fru Grethe Fenger Møller, at jeg selvfølgelig påtager mig det fulde ansvar for administrationen af arbejdsmiljøloven, herunder også for det principielle synspunkt, at det er rigtigt at inddrage parterne, hvad fru Grethe Fenger Møller er uenig med mig i. Det kan man godt være uenig med mig i, men det er klart, at det selvfølgelig også giver dem et vist medansvar for det, de går med til. Men det parlamentariske ansvar over for offentligheden har jeg selvfølgelig fuldt ud.

Fru Grethe Fenger Møller talte om, at jeg hele tiden vaskede mine hænder. Dertil vil jeg sige, at det er gammel livsvisdom, at det

er bedre at vaske sine hænder end at pege fingre ad andre.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Arbejdsministeren må undskylde, men jeg er altså forarget over, at der bruges op mod ½ mia kr. på hviletidsbestemmelser, mens der er 45.000 patienter på ventelister og 10.000 ledige senge og ledige operationsafsnit.

Jeg har ikke påstået, at arbejdsministeren har indgået den overenskomst, og at han dermed er eneskyldig, men han er medskyldig, for Amtsrådsforeningen kom og bad om at blive undtaget, og den fik et nej af arbejdsministeren. Deri består hans medskyld. Det har han heldigvis ikke benægtet, og derfor er der slet ikke nogen grund til, at arbejdsministeren tager ordet igen, for det, jeg har sagt, er en kendsgerning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Som tidligere meddelt vil afstemningen om de dagsordensforslag, der er fremsat, blive foretaget i mødet i morgen, fredag den 19. marts 1982.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14.15.

Mødet udsat kl. 13.03

Mødet genoptaget kl. 14.15

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af sikkerhedskurser.

[Af Svend Heiselberg (V) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 38. Fremsat 24/2 82).

Sammen med denne sag foretoges den næste på dagsordenen opførte sag, nemlig:

3) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af hviletidsbestemmelserne.